

18

Sumari

02 | Editorial

Gemma Amat, directora d'Artesania Catalunya

03 | Tribuna

Josep Monclús, Director dels Serveis Territorials de Terres de l'Ebre del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya

04 | Reportatges

Artesania amb sal: els Oficis Singulars arriben a Cardona
La fusta de Sant Hilari Sacalm, quarta fase del projecte Oficis Singulars

08 | Entrevista

Guillem Ferran, dissenyador de producte

11 | L'artèsà parla

Cecilia González, decoradora de roba

12 | Escola

edRa, Escola d'Art i Disseny de Rubí

15 | Museu

Josep Arnau, la sal de Cardona

21 | Oficis

Sabater i escloper

41 | Més enllà

El ceramista Joan Panisello invitat d'honor a la 9a Biennal de ceràmica de Llatinoamèrica
Juan Carlos Gutiérrez primer premi a la "Muestra iberoamericana de Artesanía" de Tenerife
Artesans catalans i espanyols exposen a la seu de l'UNESCO de París
Disseny + ceràmica = "Surtido de Revolución"

44 | Associa't

ACAOC, Associació Catalana de l'Art i Ofici del Cuir

45 | Activitat cultural

H2O. Serigrafia

Fent Camí per la molsa. Les figures del pessebre popular

IV Biennal de Ceràmica del Vendrell

La vida del fil. Nusos, d'Esther Chacón

Innovació i tradició. Artesania a Osona. Els artesans de la comarca al Museu de l'Art de la Pell de Vic

Conclusions de Catalunya, 2a trobada d'artesanía catalana, Mataró, octubre del 2008

Quality Circle

El pany i la clau

Orfebres FAD s'integra a l'A-FAD

Taller BDN. Creació, producció i difusió de l'escultura

"Orígens" de Jordi Marcet i Rosa Vila-Abadal

54 | Difusió

Presentació del llibre "El esmalte, al fuego sobre metales"

El Patronat de Turisme Costa Brava Girona i Lunwerg Editores presenten el llibre Retrobar la Costa Brava

Luesma-Vega Premis ART-FAD d'Or en la IV edició certamen

Noves adquisicions per a la Biblioteca d'Artesania Catalunya

57 | Comercialització

Net, Fira del sabó de Montgai

"Feria Internacional de Turismo" FITUR 09 (Madrid)

Fires de Nadal

Fires d'Artesania 09

Saló Internacional de Turisme de Catalunya, SITC 09 (Barcelona)

Sessions: Portfolio, fotografia i composició

Concursos d'Empremtes a Cardona, Lloret de Mar i Constantí

Regals Institucionals

62 | Fires / Agenda cultural

Editorial

Aquest any, seny i disseny

A punt de tancar la revista, i parlo de revista perquè crec que, a hores d'ara, és més que un butlletí, faig esmena en primer lloc dels incentius d'enguany.

El termini per a la presentació dels incentius probablement ja estarà tancat quan rebeu aquesta editorial, però tot i així, i per a properes convocatòries, apel·lem al seny català convidant-vos a fer un exercici de reflexió a la demanda de les sol·licituds: quines són les prioritàries? Quines seran les que realment portareu a terme? I demanar-vos que sigueu molt curosos en la presentació de la documentació, ja que el compromís que vam agafar d'agilitar els tràmits i ser més efectius en les liquidacions també depèn de vosaltres.

Les novetats d'aquest any, com tots sabeu, aposten d'una banda pel disseny dels productes artesans amb la possibilitat de contractació de dissenyadors per als vostres tallers, i de l'altra per promoure l'associacionisme, tot professionalitzant les associacions amb la contractació de gerents per a la gestió i dinamització. Aquestes novetats estratègiques ben segur que aportaran un nou horitzó a l'artesania. Així doncs, aquest any disseny i seny!

Llegeixo la magnífica i poètica Tribuna de Josep Monclús que fa referència al passat i al present que em fa pensar fins a on podem arribar treballant en aquest present. Els qui tenim responsabilitat de gestió pública hem de ser una mica visionaris i sempre hem d'anar un pas per

davant i imaginar com volem que sigui l'artesania catalana d'aquí a deu o quinze anys: la transmissió de coneixements tradicionals d'una generació ja d'avançada edat a una nova generació emprenedora, desperta, que s'ha format en estudis creatius. Això permetrà que aparegui un sector nou: un sector de convivència i de diàleg entre el passat i el futur, on l'ofici no sigui un "pes pesat" sinó un reconeixement i un valor afegit molt preuat.

Fullejar la revista d'artesania que teniu a les vostres mans és un passeig que il·lustra aquesta visió i aquest desig: productes autòctons tradicionals amb llenguatges contemporanis, entrevistes i reflexions de dissenyadors emergents, escoles d'art i de disseny que aposten incondicionalment per l'ofici, museus que mantenen les nostres arrels, reportatges detallats que ens endinsen en els tallers dels artesans, amb les seves eines, la tècnica, la història, l'aposta de futur... Mirades internacionals dels nostres artesans, associacions que neixen i creixen, i una oferta cultural i comercial ben farcida.

Tot plegat ens fa sentir que la cultura de l'esforç, implícita en l'ofici de l'artesà, val la pena a l'hora de deixar el nostre llegat a una societat creativa i alhora virtuosa en el saber fer, una societat que estimi allò que és local, propi i sostenible i que es pugui projectar més enllà. Una societat que pugui transmetre tot això consumint o produint artesania.

Gemma Amat i de Broto,
Directora d'Artesania Catalunya

Tribuna

Anys cinquanta. Me'n torno al temps de la meva infantesa, a l'estiu. Calor i mosques a les serralades de Buinaca i Fullola, terme de Tortosa. Coscoll i argelagues seques, fenàs i romer, pins i carrasques, cepell i bargallons. Els indrets conreats, abançalats. Faixes estretes amargenades de pedra seca, aguantant oliveres i algun ametller. Miressis on miressis veies lo rastre d'aquells que abans havien arrabassat. Miressis on miressis veies treballar molt dur. Miressis on miressis veies el paisatge de l'esforç.

De matí manyana, així diem a l'Ebre aquella hora en que comença a fer-se de dia, l'oncle "Pipa" feia una junyida amb l'egua, girava la terra fins a l'hora de munyir el ramat, més de cent cabres de les anomenades "blanques de Rasquera", de mamella dura, de les que deixen durícies a les mans. La recompensa era l'esmorzar; de truita amb ceba i patata, una paellada de tomata fregida i un trago, o més, de vi blanc.

Xiquet que jo era esperava lo millor del dia, la conversa de després de l'esmorzar. Allí acudia tothom: Josep "de Sumanta", encarregat de guaitar que no es botés foc als pinars, Joaquim "lo Rei", que retornava els marges sulsits millor que cap, i un home de Rasquera que passava quinzena tallant fulles de bargallones per a carregar-les cap al poble per fer cabassos (així es començava l'artesanía de la palma del bargalló). Esforç contra esforç. Tots quatre discutien de qui havia caçat més conills, contaven de quan l'àliga se li va endur un cabrit, explicaven com s'havia de parar la ratera per agafar més tords, parlaven de com i quan se cull millor el bargalló perquè la llata sigui més dòcil i el cabàs sigui més resistent.

Les converses de després d'esmorzar les recordaré sempre, autèntica transmissió oral. Això passava així des de feia moltes generacions. Anys i anys xiquets i xiquetes escoltant gent gran, aprenent a fer de pastor, de pagès, a "llatar" per fer cabassos i sàrries, artesanía de la fusta de boix, artesanía de la palma del bargalló, sempre igual.

Als anys 60 aquest món es va acabar, com la meva adolescència. Lo cabàs de llata no s'omplia d'olives, les contenia el de goma. De sàrries no en calien ja que d'ases no en quedaven. El complement a les rendes agràries de les dones artesanes de la llata va deixar d'existir, ja que no hi havia comandes. Abans es feia quinzena al monte per collir fulles de bargalló, abans es llatava al carrer assegut a la vora del brancal de la porta.

Josep Felip Monclus i Benet

Director dels serveis territorials del departament d'Innovació, Universitats i Empresa a Terres de l'Ebre

Això era un ofici als pobles del massís del Port: Paüls, lo Mas de Barberans, Alfara, Reguers... i a l'altre cantó del riu, als pobles de les serralades de Cardó i Fullola: Rasquera, el Perelló... Aquest era un dels principals oficis artesans de les Terres de l'Ebre. D'altres com lo de la ceràmica a Miravet, Benissanet, Tivenys o la Galera en parlarem un altre dia.

Ha estat necessari que jovent de lo Mas de Barberans i Rasquera el recuperessin a l'inici d'aquest segle. Ha estat necessari que Artesania Catalunya, aquesta legislatura, el reconegués com a "ofici singular" català, i que incentivés la innovació en disseny per fer noves peces. Un excel·lent dissenyador ha fet estada per aquestes terres, ha treballat amb les artesanes, ara a un poble, ara a un altre. Artesania Catalunya reconeix així la importància de l'activitat artesanal i la necessitat de promocionar-la, tant a l'interior del país com en els mercats internacionals. L'ofici ha tornat a revifar, les artesanes s'agrupen per a produir i cercar millors canals de comercialització.

Si aneu a les Terres de l'Ebre podreu tornar a veure llataadores a aquets pobles de serra, podreu comprar delicades peces artesanals de nou disseny i les antigues. Si aneu a les Terres de l'Ebre, recorreu els seus petits pobles de muntanya, cercant-hi l'artesanía de la llata i el paisatge de l'esforç.

Reportatges

Artesania amb sal: els Oficis Singulares arriben a Cardona

La directora d'Artesania Catalunya, Gemma Amat, i l'alcalde de Cardona, Josep Ma Sala i Esteban, van inaugurar l'11 de desembre passat l'exposició "La sal de Cardona" del projecte Oficis Singulares.

Aquesta exposició s'emmarca dins del projecte "Oficis Singulares" d'Artesania Catalunya, que té la voluntat de reactivar i modernitzar oficis ancestrals lligats a diferents punts del territori català i posar en relació dissenyadors i artesans per tal de potenciar la creació de nous productes que aprofitin tècniques i materials propis de l'artesania local. Amb la sal de Cardona s'ha viscut la cinquena experiència d'aquest projecte. Les anteriors experiències es van fer en primer lloc a Terres de l'Ebre (artesania amb pauma), a Sarral, Conca de Barberà (alabastre), a La Bisbal (ceràmica), i a Sant Hilari Sacalm (fusta).

A la mostra es van poder veure prop d'una vintena de productes elaborats amb sal de Cardona, de diferents tipologies, com ara instruments de cuina, objectes de decoració o productes per a la higiene personal.

L'exposició va ser fruit del treball comú que van realitzar els dissenyadors Gerard Moliné i Albio Nascimento amb els artesans de la població de Cardona.

En l'elaboració dels productes que es van exposar hi han

Foto 1:
Làmpada feta amb la sal del jaciment de Cardona al taller Art-sal, de Juan Ruiz

Foto 2 i 3:
Articles de cuina i bany que aprofiten les propietats culinàries i terapèutiques de la sal

A l'altra pàgina:
Experiment de cristallització d'objectes dut a terme a la mina de sal

col·laborat les empreses Art-sal, de Juan Francisco Ruiz, i el Taller Artesà de Sal, de Montserrat Muñoz.

Prèviament a la inauguració de la mostra, es van fer públics els resultats del Concurs d'Empremtes de Cardona. Una iniciativa impulsada per Artesania Catalunya que té per objectiu fomentar la creació de productes artesans vinculats als municipis catalans amb l'objectiu de potenciar l'artesania com a element d'identitat de les viles i fomentar un model de promoció turística basat en l'elaboració de productes artesans vinculats al territori (vegi's l'apartat "Comercialització").

La Muntanya de Sal de Cardona és l'aflorament de sal més important de l'Europa Occidental, per bé que també hi ha jaciments importants a Alemanya, Polònia, Itàlia i Romania. La tradició local de crear peces de sal amb finalitats artístiques es remunta a l'Edat Mitjana.

L'exploració subterrània es va iniciar a principis del segle XX i va acabar el 1990, en arribar a una profunditat de 1.027 metres. Actualment dos tallers de Cardona segueixen en actiu produint objectes de sal, aprofitant les qualitats terapèutiques i gastronòmiques d'aquest material.

Fotos 1, 2 i 3:
Instruments de massatge de fusta, de Manufactures Sacalm

A l'altra pàgina:

Foto 1:
Ferradura amb imant, de Francesc Gol Busquets

Foto 2:
Bitlles realitzades al taller de Pep Clos

Foto 3:
Ampoller, d'Artesania i Mobles Teixeira

Tots aquests objectes han estat realitzats en col·laboració amb Estudi Moliné. Fotografies d'Estudi Moliné.

La fusta de Sant Hilari Sacalm, quarta fase del projecte Oficis Singulars

El conseller d'Innovació, Universitats i Empresa, Josep Huguet, acompanyat de la directora d'Artesania Catalunya, Gemma Amat, va inaugurar el darrer 8 de novembre la Fira Monogràfica de la Fusta de Catalunya "Fira Fusta 2008" a Sant Hilari Sacalm. En aquest marc, el conseller va presentar l'exposició "La Fusta de Sant Hilari Sacalm", una mostra de productes artesans, innovadors i contemporanis elaborats amb fusta de Sant Hilari, que s'inscriu en el projecte Oficis Singulars.

Sant Hilari Sacalm és un municipi declarat Zona d'Interès Artesanal (1986) per la seva activitat artesana especialitzada en el treball de la fusta, i concretament en el procés artesà amb torn de la fusta cremada.

L'ofici de torner a Sant Hilari es remunta al segle XIV. El sector de la fusta i de les torneries, després d'una forta crisi, va quedar molt disminuït. Passada la davallada, algunes empreses van saber especialitzar-se en sectors que ara han agafat un bon desenvolupament.

Actualment són unes 18 empreses les que treballen en el sector de la fusta tornejada a Sant Hilari Sacalm. Fan productes de caire funcional i utilitari, i també decoratiu.

Un tipus de fusta anomenada "cremada" de Sant Hilari és

reconexedora pels colors enfosquits que pren al cremar-la. La fusta cremada de Sant Hilari es produeix mitjançant la combustió de gas propà sobre la fusta de pi i de vern, tot i que antigament s'utilitzaven carburs d'acetilè.

El descobriment de la fusta cremada té diferents versions. La més popular es remunta al 1958, a la torneria artística Brugarola. La història diu que la idea va sorgir arran de l'encàrrec d'un sastre de Barcelona que volia botons foscos per als seus vestits negres. La solució va consistir a enfosquir la fusta cremant les peces amb castanyer. Més tard arribaria la combustió i el posterior tractament que se li aplica amb ceres.

Aquesta producció va tenir el seu moment de màxima esplendor a partir dels anys 50, quan hi va arribar a haver 53 torneries en plena activitat. Actualment queden 10 torneries i només 3 segueixen encara realitzant productes en fusta cremada.

Els dissenyadors que han participat en aquest projecte són: Gerard Moliné i Guillem Ferran, amb la col·laboració del dissenyador, il·lustrador i pintor de Sant Hilari Josep Nogué. El treball comú entre dissenyadors i artesans fusters i torners de la població ha donat fruit en aquesta col·lecció que es va exposar a FiraFusta.

Les empreses artesanals que s'han adherit al projecte són:

- Pep Clos
- Manufactures Sacalm
- Antoni Moner
- Artesania Danés S.L.
- BellMoble
- Francesc Gol Busquets
- Artesania i Mobles Teixeira
- Pep Molist
- Indústries Joaquim Ripoll
- MDC S.A

Els resultats del projecte han estat una vintena de productes innovadors, contemporanis amb fusta cremada, o no, de diferents tipologies:

- Lúdics: jocs o joguines (bitlles, dames, trineu...)
- Moble auxiliar: calaixera, cavallets, tauleta, mòduls...
- Decoració: làmpades, boteller, canelobres, ventall de foc...

Entrevista

Guillem Ferran

Dissenyador de producte (Tarragona, 1983)

Diplomat en Enginyeria Tècnica en Disseny Industrial i Graduat Superior en Disseny per l'Escola Superior de Disseny Elisava. Ha treballat amb Novell/Puig Design Studio, Emiliana Design Studio, Decathlon, el Grup Planeta, i també amb la fàbrica de Benetton a Treviso. Ha exposat el seu treball al Convent dels Àngels, Círculo de Bellas Artes, Museo de la Ilustración de València, en el FAD, en fires nacionals com ara el FIM, Casa Pasarela i Expohogar, i en fires internacionals, com la Fira de Milà i Maison Objects de París. Actualment col·labora amb Artesania Catalunya en el projecte Oficis Singulars.

Com és que un dissenyador industrial i enginyer de 25 anys s'interessa en l'artesania?

L'artesania és un sector industrial extraordinari, que desconeix la magnitud de les seves capacitats. Ser un dissenyador tècnic et permet veure més ràpidament les possibilitats de producció i poder donar una resposta pràctica a l'ofici.

“Donde la memoria solía sentarse”: un nom molt suggerent. Com va sorgir el projecte?

El projecte va sortir de la cadira on m'asseia per esmorzar xocolata cada diumenge al poble de la meua àvia, Cabacés. Sempre es comentava que algú coneixia algú que sabia fer-les, però la cosa no va ser així. El dia que vaig començar a buscar algú, en quedaven pocs!!! Els tamborets estan fets per una empresa familiar de l'Olleria a València. José Mompó, de vint-i-tres anys, està reorganitzant l'empresa. A Casa Constante hi ha esperit, confiança i il·lusió.

Per a un dissenyador, què té la producció artesanal que no tingui la industrial?

No tenir l'interès desmesurat per generar grans quantitats de producció. Això permet poder fer un catàleg adaptant-lo a les necessitats que vagin sortint, sense caure en grans inversions. Poder controlar tot el procés i l'acabat de la peça des de l'origen fins al final. No dependre de ningú. L'artesà és el únic responsable de la peça. Massa responsabilitat per una sola persona.

Què has après del contacte amb els artesans?

“ He après mètodes, tècniques i secrets de l’ofici. He après històries i rondalles. He après a escoltar la ràdio pels matins, a tenir la il·lusió que una peça surti del forn, a quedar-me fins al tard fent proves...” ”

He après mètodes, tècniques i secrets de l’ofici. He après històries i rondalles. He après a escoltar la ràdio pels matins, a tenir la il·lusió que una peça surti del forn, a quedar-me fins al tard fent proves... tot i així, encara em falta moltíssim per aprendre...

Quan imagines la necessitat de produir una peça, en què penses abans, en una forma o una funció?

Generar una peça nova és un procés llarg. És important detectar tipologies noves, oportunitats en nínxols del mercat i analitzar molt bé la competència comercial de una empresa i els seus canals de distribució. Una peça ha de ser un equilibri entre material i significat.

En què s’equivoca el disseny industrial? En què s’equivoca l’artesania?

Un diàleg entre els dos pot generar beneficis a llarg termini, i generar productes bons que tinguin un interès per al mercat.

Quina mitjana de vida hauria de tenir un objecte per ser sostenible?

Les sinergies del mercat actual obliguen a renovacions constants de catàleg cada any. Tot i així, els objectes bons, els ben dissenyats, duren més que les persones, que els propis dissenyadors i les pròpies empreses que els han creat.

En què estàs treballant ara mateix?

La meva primera exposició individual, “Típic”, serà una aproximació al concepte del que és local, pel setembre i a

Tarragona. Col·laboro amb l’Estudi Moliné fent una forta difusió i comunicació de la botiga en línia d’artesania contemporània, www.artesanies.cat. Treballo en idees noves amb diferents fabricants i artesans.

En què s’assemblen un dissenyador i un artesà?

Els dos volen omplir de peces seves el món i tenen un afany desmesurat de protagonisme. Podríem dir que els dos han heretat algunes imperfeccions dels artistes. La importància no recau en el nombre, sinó en la qualitat de les seves aportacions. Al final els aplaudiments se’ls enduen les peces, quan són desitjades, buidades de les botigues i utilitzades a les llars.

Creus que la nova generació de dissenyadors de producte és més sensible a l’artesania del que ho va ser la precedent?

Crec que hi ha una especial sensibilitat a treballar amb la nostàlgia i els valors propis de la nostra terra. En països pioners, com Holanda, el dissenyador és el propi fabricant, editor i distribuïdor de les seves peces. Dissenyadors com Maarten Baas, Piet Hein Eek, Joris Laarman, Studio Job... segueixen aquesta filosofia. A Espanya existeix un conjunt de dissenyadors joves que estan lluitant en aquesta direcció: Nacho Carbonell, Ernest Perera, Gerard Moliné, Xavier Mañosa, Cristina Toledo... i de nosaltres, els artesans, també en poden aprendre.

Quines exposicions no ens podem perdre?

L’“Efecte Souvenir”, al juliol al Design Hub Barcelona, a la

“ *La producció de souvenirs manté tècniques artesanals i proporciona llocs de treball en el territori, contribueix a la formació d'una imatge per a l'exterior, i és la prova tangible del viatge del turista.* **”**

seu del carrer Montcada. La cura va a càrrec d'Òscar Guayabero. L'exposició parlarà sobre la importància del souvenir com a objecte per explicar el lloc. La producció de souvenirs manté tècniques artesanals i proporciona llocs de treball en el territori, contribueix a la formació d'una imatge per a l'exterior, i és la prova tangible del viatge del turista.

Quines publicacions lligades a l'artesanía no podem deixar de llegir?

Crec que hi ha moltes editorials lligades al disseny industrial que aporten bastant al disseny de l'artesanía, publicacions escrites com: Experimenta, Intramuros, I.D., Wallpaper, D[X]i... Publicacions en línia: designboom, dezeen, mocoloco, pandan, treehugger... Sense deixar de banda les publicacions tècniques tradicionals, com Oficio y Arte, Aitim, Revista Cerámica...

Com podem fer per contractar els teus serveis?

Escriure un correu a buenas@guillemferran.com
www.guillemferran.com

L'artesa parla

[...] A nivell d'artesanía espero que la crisi només serveixi per incentivar la imaginació i buscar noves maneres de fer i treballar, i que sigui per tant un bon "revulsiu" del sector.

Bé, primer de tot voldria fer una estirada d'orelles a Artesanía Catalunya. Per una banda, perquè vam enviar un comunicat de premsa en què informàvem de la convocatòria d'un concurs d'art tèxtil i no va sortir publicat al Butlletí (ha sortit a Oficio y Arte i a altres publicacions de revistes especialitzades nacionals i internacionals).

Per altra banda, en l'últim butlletí es fa una menció als premis nacionals d'artesanía i diu que hi ha "...presència catalana també entre els finalistes..." Potser tenint en compte que només era "una presència", es podria haver donat el nom. I més quan els premis "... tenen com a finalitat donar reconeixement institucional..." Fins aquí l'estirada d'orelles, però és que aquests petits detalls són els que fan que notem que hi ha diàleg, proximitat i recolzament amb l'administració.

Canviant totalment de tema, i com et vaig avançar una mica a Madrid durant el lliurament de premis, hem convocat un concurs de què ens sentim especialment orgullosos i t'ho voldria explicar una mica, perquè, a més, és el que volem presentar per a la nova edició dels Premios Nacionales de Artesanía. Estem treballant en una nova línia de seda pintada per a patchwork (per la que vam quedar finalistes). És un producte que no existia al mercat i que hem "inventat". La veritat és que després de dos anys de sembrar, estem començant a recollir fruits, especialment al mercat nacional.

Dins d'aquesta línia, i per tal d'incentivar que les quilters (persones que fan quilts/patchwork) perdin la por a treballar amb seda, ja que a Espanya no hi ha gaire hàbit, vam idear el concurs d'art tèxtil "Inspirats en la Música".

En trets generals és que ens han de comprar una panel de seda pintada, que anomenem "panels d'inspiració", que fa 70 x 90 cm aproximadament, i que el transformin en una peça diferent, amb unes mides màximes de 1,2 m per costat. A les persones que participen al concurs se'ls tornen els diners dels panels, a més de donar 1r i 2n premi.

El concurs s'ha convocat conjuntament amb l'Associació Espanyola de Patchwork, cosa que li ha donat credibilitat i serietat. A més, i aquesta és una de les parts importants, amb totes les peces participants al concurs es realitzarà

una exposició dins del Festival Internacional de Patchwork de Sitges, els dies 12, 13, 14 i 15 de Març.

Ens sembla important assenyalar que hem notat que és un tipus de concurs que no s'havia plantejat mai, i per tant ha representat un repte al que s'han apuntat la majoria d'artistes de patchwork contemporani d'Espanya, cosa que fa suposar que l'exposició serà d'una gran qualitat artística i tècnica. També hem venut sis panels a Europa i un a Estats Units. Encara que sabem que no arribaran a participar-hi tots els panels que hem venut (50), hem superat de llarg les nostres expectatives.

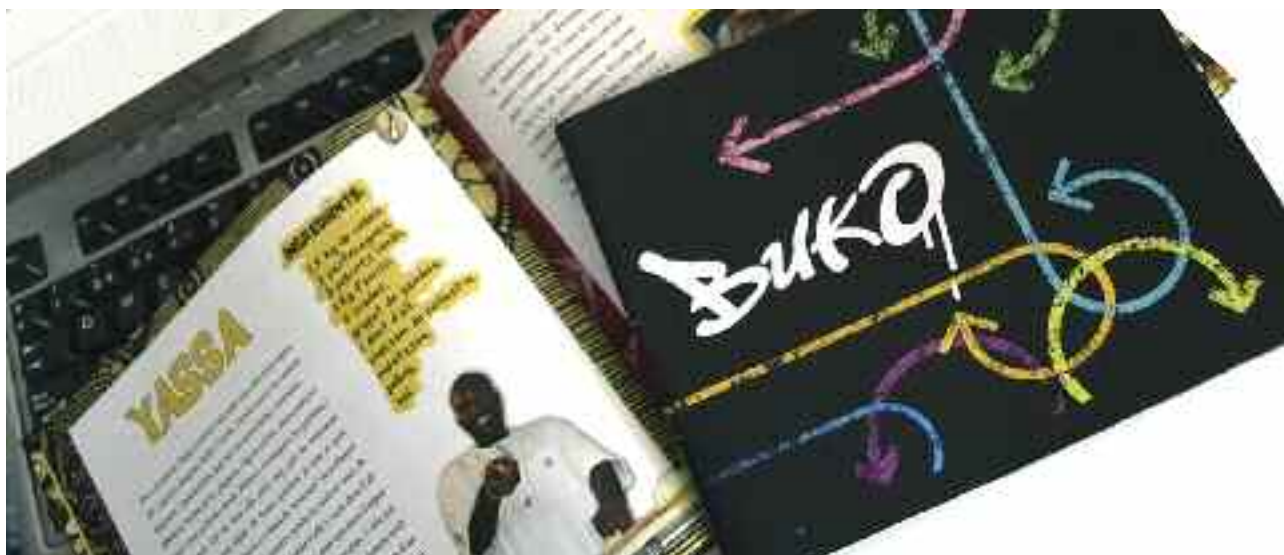
Estem molt il·lusionades amb aquest projecte perquè suposa moltes coses:

- un repte artístic personal, a l'haver de pintar tants panels d'una mateixa temàtica i alhora diferents.
- haver aconseguit "sacsejar" el món del patchwork, en general bastant conservador, amb una proposta de desafiament diferent.
- que les quilters treballin amb la seda, un teixit amb què no estan acostumades i que ja per ell mateix suposa un repte.
- un aparador (l'exposició) on mostrar la versatilitat creativa que ofereixen els panels.
- haver arribat a interessar a la majoria d'artistes i professores del sector. Totes donen classes i difonen les seves experiències.
- Exposar les obres dins del marc que suposa l'esdeveniment més important de patchwork que se celebra a la península i al que assisteixen quilters de tot el món.

Bé, crec que ja he explicat la idea general del tema i el que por arribar a ser l'exposició de Sitges. Potser he fet una exposició una mica exaltada, però és que estem realment emocionades i il·lusionades amb tot això. A més, si el missatge des d'Artesanía Catalunya és que els artesans hem d'innovar, renovar-nos i buscar noves vies de comercialització sense perdre la nostra identitat, aquest n'és un bon exemple: un producte nou en un mercat diferent; utilitzem els nous canals de comercialització amb Internet (tenim botiga virtual i ja hem venut fins i tot a Alaska! I el proper mes obrirem un bloc...); promocionem la utilització dels nostres productes amb una oferta sorprenent que al mateix temps mostra els resultats en una exposició important. Ja t'he dit que m'emociono molt quan parlo del tema....!

Cecília González Martínez

Carnet número 13.454, decoradora de roba

EdRa, Escola d'Art i Disseny de Rubí

L'escola, creada fa més de setanta anys, ofereix tres cicles formatius (cicle de serigrafia, de disseny d'interiors, i de disseny gràfic) a més dels tallers d'expressió plàstica.

edRa, l'escola d'art i disseny de l'ajuntament de Rubí

Des de la seva creació, l'any 1937, aquest centre s'ha anat adaptant a les necessitats d'una realitat en constant desenvolupament. L'evolució de la seva oferta educativa és un reflex d'aquesta transformació, que procura donar resposta a les exigències socials, pedagògiques i professionals de cada moment.

Actualment l'escola ofereix un ampli ventall de formació reglada i no reglada vinculada al món de les arts plàstiques i el disseny que inclou cicles formatius de grau mitjà i superior, tallers d'art monogràfics, tallers d'expressió plàstica, curssets, seminaris, conferències, xerrades i taules rodones. Tanmateix, també intenta jugar un paper actiu

com a agent de transformació del seu entorn mitjançant l'organització de concursos i exposicions o estimulant la participació dels seus estudiants en esdeveniments culturals diversos.

Malgrat l'especificitat i la diversitat de metodologies emprades en cada disciplina, en totes elles es persegueixen objectius generals comuns: provocar en l'alumnat una actitud activa de recerca i anàlisi relacionada amb el seu entorn mitjançant una pedagogia oberta i multidisciplinària, que aprofiti les sinergies que aporten les diferents especialitats; potenciar la creativitat i la sensibilitat; emfatitzar el coneixement i l'aplicació de conceptes i tecnologies; i explorar línies de treball que converteixin les limitacions o dificultats en reptes creatius.

Tot seguit comentem breument l'oferta formativa més destacada.

Curs d'introducció al disseny

Aquest curs es planteja com la primera presa de contacte amb els conceptes i procediments generals dels estudis de disseny. Pretén proporcionar uns coneixements bàsics multidisciplinaris que permetin als estudiants superar les proves d'accés als cicles formatius d'arts plàstiques i disseny de grau mitjà o superior.

Cicle de grau mitjà d'Art final de disseny gràfic

Aquest cicle pretén formar professionals capaços de portar a terme treballs d'art final en forma de comunicació impresa o electrònica de caire visual, com ara anuncis, publicacions o pàgines web. Els estudiants entren en contacte amb disciplines diverses com ara el disseny gràfic assistit per ordinador, la tipografia, els processos i sistemes d'impressió, el dibuix artístic, els fonaments del disseny gràfic o la història de l'art i de la imatge gràfica, entre d'altres. En finalitzar el cicle l'estudiant obté la titulació de Tècnic d'arts plàstiques i disseny en art final de disseny gràfic.

Cicle de grau mitjà de Serigrafia artística

Aquest cicle proposa aprofundir en les possibilitats gràfiques i comunicatives que comporta la tècnica serigràfica, a la vegada que busca desenvolupar un pensament creatiu, actitud que propicia l'elaboració d'obra pròpia personal i l'experimentació amb nous recursos tecnològics. Es pretén formar professionals capaços de realitzar serigrafies artístiques amb un ampli coneixement de materials i procediments, i establir un diàleg entre art imprès i tecnologia, partint d'una concepció de la serigrafia entesa com a llenguatge d'expressió contemporània. En finalitzar el cicle l'estudiant obté la titulació de Tècnic d'arts plàstiques i disseny en serigrafia artística.

Cicle de grau superior de Projectes i decoració d'obres d'interiorisme

Aquest cicle pretén dotar l'estudiant de criteris i metodologies que el capacitaran per al desenvolupament d'idees i la resolució de projectes d'interiorisme. La metodologia emprada es basa en plantejar situacions pràctiques relacionades amb l'espai, la il·luminació, els materials i la tecnologia, sovint basades en obres

d'interiorisme reals en execució i/o en la participació en concursos d'interiorisme, que l'estudiant resol aplicant els coneixements adquirits en paral·lel als diversos mòduls del cicle. En finalitzar els estudis s'obté la titulació de Tècnic superior d'arts plàstiques i disseny en projectes i direcció d'obres d'interiorisme.

Tallers d'art monogràfics

Oferim cursos anuals de diferents disciplines artístiques, com ara dibuix i pintura, escultura o ceràmica, entre d'altres. El descobriment de noves possibilitats expressives estimula la creativitat, mentre que la formació individualitzada fa possible l'adaptació al ritme d'aprenentatge de cada alumne. El coneixement de la tècnica per mitjà d'exercicis bàsics també permet adquirir la destresa necessària per poder treballar en projectes personals més complexos.

Tallers d'expressió plàstica

Aquests tallers s'adrecen a infants i joves, des dels 5 fins als 16 anys. Creiem que l'art i els valors que són significatius en l'educació artística tenen un paper fonamental i vital en l'educació dels nostres infants i joves, atès que amb l'experimentació amb materials i tècniques diverses facilitem que sigui possible descriure vivències, pensaments i sentiments, aprendre a veure i a observar, pas previ per poder conèixer bé les coses i poder-les explicar.

edRa, l'escola d'art i disseny de l'ajuntament de Rubí

c. Joaquim Blume, 28.

08191 Rubí

935 887 702

info@artedra.net

www.artedra.net

Museu

Museu de la sal Josep Arnau, de Cardona

La tradició local d'obrar peces de sal amb finalitats artístiques es remunta a l'Edat Mitjana i ha perdurat al llarg dels temps gràcies a diversos artesans locals. Josep Arnau Ratera (Cardona 1889-1971) va ser un d'ells.

Al museu es pot veure una col·lecció particular de figures de sal feta amb les aportacions del seu fundador, Josep Arnau (Cardona 1889-1971), i de la seva filla, Montserrat Arnau. En els seus gairebé cent anys d'existència, el museu ha tingut quatre ubicacions diferents. L'actual va ser inaugurada el dia 6 de juny de 2008.

A l'entrada del museu es poden contemplar dues voltes de pedra que corresponen a l'antiga carnisseria del Crestó o Boc Castrat. La volta de la dreta encara conserva el terra originari corresponent al segle XIII i s'hi poden contemplar les eines de fuster utilitzades per realitzar totes les figures de la col·lecció aquí exposada.

Les carnisseries del poble, aquesta i la del Moltó, situada a la plaça del Mercat, no eren propietat de la família que les

regentava, sinó que eren un concessió dels senyors de Cardona, que cobraven una quantitat anual per deixar-la. La família Soler, titular de aquesta concessió, va ser una família de carnisseres i ramaders que amb el temps va arribar a ser noblesa benestant.

La col·lecció del museu la podem dividir en cinc àmbits:

1. Història de l'artesania de la sal a Cardona

Els primers indicis documentats que a Cardona es realitzen tot tipus de figures amb sal són del voltant de 1570, data en què el canonge Bernardino Gómez, després bisbe d'Albarrasí, viatger per tota Europa, al passar per Cardona escriu estranyat i meravellat que es treballi la sal com si fos pedra o marbre i que se'n realitzin tot tipus de figures. Un

altra data important és la de 1712, quan allò que era en aquell temps el govern de Cardona encomana a un tal Josep Quadreny, artesà de la sal, la realització d'un escut de sal de Portugal per obsequiar a l'ambaixador de Portugal que ve de visita a Cardona. Després trobem altres referències, la més important la de Mn. Joan Riba, ja en el segle XIX. Ell no era artesà de la sal, però va fer fer una sèrie de peces a diferents artistes i les va unificar per formar el seu museu. Malauradament, en morir Mn. Riba, i atesa la seva condició sacerdotal, aquest museu de la sal va passar a ser propietat del bisbat. Avui en dia es pot visitar en el museu diocesà de Solsona.

Després de Mn. Riba, trobem altres artesans de la sal, com ara la família Viñas, que serà la que passarà els secrets de treballar la sal a Josep Arnau, fundador de aquest museu, quan baixava a les salines a portar el menjar al seu pare i es quedava a jugar per la vall. Juntament amb ell, la seva filla Montserrat va treballar l'artesania de la sal, i a la mort del pare, en va ser la continuadora fins que la malaltia va impedir que seguís treballant. Per últim trobem en Joan Ruiz, actual mestre artesà de la sal, títol concedit pel govern de la Generalitat el 1992, que és el continuador d'aquesta artesania tan típica de Cardona.

En les cinc vitrines d'aquest àmbit tenim una reproducció de l'escut de Portugal feta per Kiko Ruiz, fill de Joan Ruiz. Un escut de Cardona fet per Montserrat Arnau, que es va especialitzar a fer escuts per encàrrec. Els llibres guies del Museu de Mn. Joan Riba. La peça titulada "La vida en la sal", de Joan Ruiz, i per últim, al centre, les peces del mestre Josep Arnau: un plat d'ou ferrat amb botifarra i "La maneta de bateig", que és la maneta de batejar de la família Arnau, i que té més de 100 anys. Tots els integrants de la família han estat batejats amb ella!

2. La industrialització de Cardona

En aquest àmbit expliquem els processos de mecanització de les filatures tradicionals i la industrialització de Cardona. Aquesta industrialització provoca, amb l'aparició de les fàbriques tèxtils, un augment de la població arribada de poblacions veïnes o de la pagesia, com és el cas de la família Arnau, originària de Montmajor i que ve a Cardona a buscar feina en aquestes empreses.

En les vitrines del mig d'aquest àmbit tenim la col·lecció de cristalls que Josep Arnau va reunir. En destaquen:

- un cristall de color blau, color molt rar en la sal, causat per la contaminació amb sulfat de coure.

- una peça meitat cristall meitat pedra de sal, que és la primera que va fer Arnau. Tanmateix, el seu mestre li va dir que no era correcte barrejar el cristall amb un altre material, i no en va fer mai més cap amb dos materials diferents.

A l'esquerra hi ha una vitrina amb una mostra de manetes, barres i creus fetes amb sal cristal·lina que es feien servir per batejar els infants, substituint la sal en pols per aquestes manetes. Aquest costum estava molt arrelat a tota la comarca i altres regions veïnes.

Abans de passar al tercer àmbit, podran contemplar un audiovisual sobre la vall Salina i el museu. La seva duració és aproximadament de 12 minuts, i es pot visionar en català, castellà, anglès i francès.

3. La vida de Josep Arnau

Neix l'any 1889 a Cardona, el segon de sis fills. Als 8 anys divideix el seu temps entre anar a l'escola pública, ubicada a l'ajuntament, i ajudar a casa portant el menjar al seu pare que treballava a les salines del Duc. Aquí entrarà en contacte amb els Viñas, família de fusters que també treballaven la sal, que havien fet peces per a Mn. Joan Riba. Aquesta família li ensenya els secrets del treball de la sal. Als 13 anys comença a treballar en un forn de pa, després a la fàbrica de teixits de la Costa fins que se'n va a fer el servei militar a l'Àfrica durant tres anys. Quan torna reprèn el seu treball a la fàbrica de la Costa. Al tancament de la fàbrica entra a treballar com a sereno i al cap de pocs anys entra a treballar a la Companyia propietària de la mina

fins a la seva jubilació, el 1954, a l'edat de 65 anys.

Arnau havia deixat de banda la fabricació de peces de sal, però davant la insistència de Mn. Domeque, capellà de Cardona, va tornar a treballar la sal, activitat que no deixaria fins a la seva mort, el 20 de desembre de 1971.

L'artesanía de la sal va ser per a ell una afició i no un negoci. Ara bé, venia manetes per a batejar a diferents poblacions: Barcelona, Reus, etc... i també feia altres peces per encàrrec. En aquest àmbit podeu contemplar:

- El castell de Cardona, peça en què va treballar durant dos anys. És la peça més gran que mai va realitzar i està feta de memòria, és a dir, no és exacta. Ell va fer el castell tal i com se l'imaginava. Tampoc el va fer a escala.
- La maqueta, que representa tot el procés d'explotació de la mina; a l'esquerra, els pous d'explotació; al centre, la fàbrica de transformació i purificació; i a la dreta, el transport.

4. Relació amb la vall Salina

Al llarg de la seva vida, Josep Arnau manté una relació molt estreta amb la vall Salina, que comença de petit quan portava el menjar al seu pare que treballava a les salines del Duc i on ell passa estones amb els Viñas o jugant per la vall. De més gran hi anirà freqüentment per buscar pedres de sal i cristalls per a les seves obres. En aquests passeigs per la Vall troba una sèrie de pedres que les guarda per curiositat i que han resultat ser destrals i aixades del neolític.

Aquestes peces han estat estudiades per l'arqueòleg Alfons Fígols. El resultat d'aquests estudis és tota l'explicació sobre el funcionament i explotació de la vall Salina des del neolític fins als nostres dies, com ja haureu vist en l'audiovisual.

Peces exposades en aquest àmbit: tot un seguit de destrals i aixades del neolític, i també la reproducció d'una destral i una aixada, fetes actualment, que ens mostren com eren aquestes eines utilitzades per extreure la sal.

5. L'obra de Josep Arnau i Montserrat Arnau

En l'últim àmbit del museu s'hi troben exposades mostres de les obres fetes tant per Josep Arnau com per la seva filla, Montserrat Arnau, continuadora de l'obra del seu pare.

El Museu de la sal Josep Arnau ha estat ubicat en quatre llocs diferents al llarg de la seva història. Va començar al carrer de la Fonteta, 8 sent només una vitrina que tenien a la casa on vivia la família, fins a la ubicació actual que es va inaugurar el dia 6 de juny de 2008, on hem intentat, a més d'exposar les obres fetes en sal, fer un recorregut per la història de l'artesanania de la sal i de la vall Salina i sobre la família Arnau.

Obres exposades:

- A la dreta, fotos de les diferents ubicacions del museu.
- A davant, la mostra d'obres de sal. Com a curiositats:
- La peça més petita feta per Josep Arnau és al tercer prestatge de la dreta: un porró fet amb cristall de sal.

- Les estalactites i estalagmites de sal que, a diferència de les de carbonat càlcic, no cal esperar centenars d'anys perquè creixin, sinó que en mesos ja estan formades.
- Les cristallitzacions on s'observa la forma cúbica en què la sal cristal·litza.
- Sortint, a l'esquerra, es pot contemplar una col·lecció d'escuts de sal fets per Montserrat Arnau. Destaca un escut de farmàcia (el segon per la dreta) que és l'últim treball que va fer, ja que l'artritis reumatoide que patia va acabar impedit el seu treball.
- En l'últim plafó tenim una representació de les vagonetes utilitzades a l'interior de la mina. Podem veure a dalt els plànols de les vagonetes i diverses fotos de com treballaven a l'interior de la mina. Amadeu Arnau, descendent de Josep Arnau, ha fet de manera artesanal una reproducció a escala de diferents utensilis utilitzats pels miners, entre ells aquestes vagonetes. Aquestes reproduccions estan a la venda a la botiga del museu.

Museu de la sal Josep Arnau

Plaça Santa Eulàlia, 11, 12, 13

Telèfon 938 690 858

Horari:

juny - setembre:

De dilluns a diumenge de 10h a 13.30h i de 17h a 20h

octubre - maig

De dilluns a diumenge de 10h a 13.30h

Sabater

Oficis

Sabater

La duresa del sòl, els perills ocults dels boscos, la forta i cremant calor del desert, el fred de la neu i el gel, van fer que l'home primitiu molt aviat prengués la consciència del fet que era necessari protegir-se les extremitats inferiors, és a dir, dels peus.

Sabater, un ofici històric i tradicional

La definició i classificació de l'ofici

El Diccionari de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) defineix l'ofici de sabater com el d'aquella persona que fa o adoba calçat o en ven, i el Gran Diccionari de la Llengua d'Enciclopèdia Catalana el defineix de la mateixa manera, és a dir, com el de la persona que fa o adoba calçat o en ven.

En l'àmbit de les classificacions estadístiques, on a Catalunya l'organisme responsable de la seva elaboració i gestió és l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), la Classificació catalana d'ocupacions de l'any 1994 recull l'ofici de sabater en el grup primari Sabaters i similars, codi 7942.

La Classificació catalana d'activitats econòmiques, 1993, Revisió 1, ha recollit l'activitat econòmica derivada d'aquest ofici en la subclasse Fabricació del calçat, codi 19.300, però, a partir de l'1 de gener d'enguany, ha entrat en vigor la nova Classificació catalana d'activitats econòmiques, 2009, que substitueix l'anterior, i que recull l'activitat econòmica derivada d'aquest ofici en la classe Fabricació de calçat, codi 1520.

La història i la procedència de l'ofici

L'origen de la sabata cal buscar-lo als temps més pretèrits de l'existència de l'home. La duresa del sòl, els perills

Il·lustració de Josep Sendra Pino, alumne de l'escola d'Art i Disseny d'Amposta ESARDI

ocults dels boscos, la forta i cremant calor del desert, el fred de la neu i el gel, van fer que l'home primitiu molt aviat prengués la consciència del fet que era necessari protegir les extremitats inferiors, és a dir, els peus. En un primer moment, l'home primitiu va fer servir escorces d'arbres, fulles trenades, o, fins i tot, la pell d'algun animal ja mort, que embolicava al voltant dels peus i les subjectava a les cames mitjançant unes simples lligadures.

Les sabates eren considerades els elements més modestos de la indumentària de l'home, però amb el pas del temps es van anar convertint en objectes no tan sols pràctics i valuosos per la seva utilitat, sinó que van esdevenir un símbol de poder, de riquesa i de personalitat del que les calçava. El poder, la posició social i la riquesa van ser algunes de les connotacions l'ús del calçat. Mentre els rics anaven calçats, els pobres anaven descalços.

Les sabates també van constituir un símbol de victòria sobre els enemics, fins al punt que el rostre dels vençuts se solia pintar sobre les soles de les sandàlies que es calçava el faraó en les cerimònies oficials, de manera que la intenció era mostrar que en tot moment ell aixafava els vençuts.

La sabata també va tenir la seva història en el cinema, el ball, la poesia... amb la intenció de representar determinats simbolismes en funció de l'època, com ara l'elegància, la bellesa, l'heroisme, entre altres.

Si ens remuntem a la història per conèixer-ne un xic els

origens, l'ofici de sabater va néixer en el moment en què l'home va crear per primera vegada una protecció per al peu, i fa aproximadament 15.000 anys, durant l'Edat de Pedra, època durant la qual les dones eren les responsables de confeccionar el calçat per a tota la família. En alguns poblats força grans no es va trigar gaire temps a establir-se la divisió dels treballs, de manera que un dels membres del grup es va responsabilitzar de ser l'encarregat de confeccionar el calçat. Aquest fet es va donar en molts oficis artesans.

Una de les representacions més antigues de què es disposa de l'ofici de sabater data de fa 4.000 anys i es tracta d'un fresc egipci, malauradament molt deteriorat, que es va trobar a la tomba de Rejmire a Tebes i que fa un esbós de la història dels diferents oficis. Els sabaters també estaven representats en les pintures de l'època, a banda dels joiers, escultors i escriptors. Per tant, els sabaters artesans ja gaudien d'un reconeixement i d'una bona posició entre els diferents oficis i, per tant, pel seu honor mereixien figurar en les pintures artístiques.

En l'antic Egipte, el treball als tallers de sandàlies ja estava estrictament dividit. A Roma, les agrupacions de sabaters i altres oficis van passar a ser gremis el segle II a.C. Aquestes agrupacions estaven controlades per l'Estat i les seves principals obligacions consistien a regular l'exercici conjunt del culte, els esdeveniments de tipus social i els interessos comuns de l'ofici. Els sabaters s'agrupaven en la mateixa zona i instal·laven els seus tallers, un al costat de l'altre, en els carrers secundaris més propers al centre de

la ciutat, i d'aquí ve el fet que moltes ciutats segueixin tenint un carrer que es diu carrer dels Sabaters.

Als voltants dels segles X i XI es va produir un canvi important i decisiu pel que fa a la història de l'ofici de sabater, ja que, a partir d'aquest moment, els sabaters es van agrupar en confraries, fet que va suposar poder representar els seus interessos econòmics i socials. Els patrons dels sabaters medievals eren sant Crispí i sant Crispinià, i la festa se celebrava el 25 d'octubre.

A finals del segle XI, les confraries es van convertir en els gremis medievals. Els gremis dels sabaters van determinar els seus propis codis o manuals que fixaven els preus dels treballs, els controls de qualitat, dictaven les ordenances i la regulació de la producció, els horaris, les condicions d'admissió i també la regulació de la disposició sobre aprenents i oficials.

Els aprenents de l'ofici de sabater havien de complir una sèrie de condicions per poder aprendre l'ofici, i si se satisfien els requisits previs, feien l'aprenentatge durant, aproximadament, tres anys, fet que els feia augmentar els seus coneixements i habilitats a l'hora de fer peces mestres, i així demostrar als més antics la forma més acurada de confeccionar calçat, i aleshores esdevenien mestres sabaters. Si no aconseguien amb èxit aquest procés, s'iniciava un peregrinatge de l'aprenent per molts tallers que durava molt temps fins a aconseguir ser sabater. L'ofici de sabater comprenia les següents categories professionals: aprenent, oficial, sabater i mestre sabater.

El gremi dels sabaters tenia una regulació precisa a Barcelona que es concretava en l'ordenança de la confraria de Sant Marc, i que procedeix del 1202. Per formar part d'aquesta confraria calia ser un sabater amb l'ofici consolidat i capaç de demostrar la tècnica i l'habilitat, a més d'estar inscrit en el cofre custodiat pels confreres honorables.

A partir del segle XV, el gremi dels sabaters va ser un dels primers gremis barcelonins que comptava amb una important casa gremial. La confraria dels fadrins sabaters es va constituir durant el segle XIV, però arran d'uns malentesos es van tornar a separar el 1547 fins al 1618, en què el Consell de Cent els va abolir, arribant finalment a una concòrdia a partir del 1767.

Quan va venir la supressió del sistema gremial, els sabaters encara van poder-la superar i la seva vida corporativa va arribar al segle XX, època que es va caracteritzar per la confecció industrial del calçat amb la introducció de les màquines, així com per l'expansió del seu comerç. En conseqüència, el treball menestral es va veure sotmès a les pressions del capitalisme controlat pels mercaders i mestres rics.

Les sabates barcelonines eren apreciades a tot el món per la seva alta qualitat i això feia que els forasters que arribaven a Barcelona ho aprofitessin per comprar un parell de sabates fabricades a la nostra ciutat. Per aquest motiu hi havia molts sabaters establerts vora la platja per donar més possibilitats de compra al foraster arribat per via

marítima. La ciutat vetllava tant per la fama dels seus calçats, i sentia tanta gelosia del seu crèdit, que vigilava constantment que es garantís la màxima puresa i qualitat.

Malgrat tot, actualment, el gremi de sabaters encara celebra a la catedral barcelonina, al seu altar de Sant Marc, un ofici solemne, amb música i repartiment de flors, per honorar els seus sants patrons, com fa cents d'anys ho feia en la primitiva catedral romànica. Malgrat que la moda, l'ofici, els noms i les formes han canviat, persisteix la vitalitat dels sabaters, i això és realment molt important i fa que l'ofici sigui viu. Cal preuar, a més, la creació a Barcelona del Museu del Calçat que compta amb un ajut valuós de l'Ajuntament, i que té la seva seu en el mateix edifici on antigament hi havia la confraria i el gremi. A l'entrada del museu s'hi troben la forma i la sabata de mostra que es van confeccionar per establir la proporció del peu de l'escultura de Colom, que corona la columna de la Porta de la Pau. Als anys 40/50 a Valls i a Sitges hi havia també fàbriques del calçat.

Dels sabaters, se n'han dit moltes coses, hi ha moltes rondalles en què el protagonista és un sabater, hi ha belles llegendes, i no cal dir la gran quantitat de refranys i dites que fan referència als sabaters i a les sabates, com per exemple: "Sabater malfeiner, l'hivern malament i l'estiu també".

La definició del procés, els materials i les eines

L'elegància i la solidesa d'unes sabates depèn, òbviament

i en gran part, de la qualitat dels materials utilitzats. Un sabater d'ofici tria la matèria primera per fer la pala i la sola de les sabates amb molta cura. El material més adequat per confeccionar el calçat continua sent la pell animal, donat que ofereix una protecció duradora davant erosions provocades per influències negatives del clima, com ara la pluja o la neu. La pell a més permet airejar el peu i és un material que el sabater, a l'hora de treballar, pot manejar amb facilitat.

Per confeccionar la part superior de la sabata es pot fer servir la pell de diferents animals, com ara la de vaca, de bou, de brau, de cérvol, d'elefant, de cocodril, d'estruç... Val a dir que la pell animal es compon de tres capes diferenciades, que són: l'epidermis (capa exterior), la dermis (el teixit conjuntiu) i el teixit subcutani. La part de la pell animal més valuosa és la dermis i, per tant, s'hi confeccionen els components de la pala, la sola i altres accessoris.

El procés de confecció del calçat artesà consta, bàsicament, de les fases següents: la presa de mides, l'adaptació de les formes, el disseny del model de la forma, el patronatge del model, el tallat de les peces, la realització de l'empenya i el muntatge del calçat.

La primera fase de la confecció del calçat artesà consisteix en la presa de mides, és a dir, en l'amidament dels peus de la persona per a qui s'han de fer les sabates. Té molta importància conèixer la persona que portarà el calçat, i concretament el tipus de treball que fa, la seva manera de

caminar, les possibles malformacions que puguin presentar els seus peus, els seus gustos a nivell estètic... Són exemples de variables o característiques determinants a l'hora de confeccionar el calçat a mida.

Per tant resulta imprescindible dedicar el temps que calgui, sense escatimar ni un minut, a la presa de mides, sent la primera hora del matí la franja horària òptima o la més recomanable, ja que el peu pot mostrar canvis en funció del fred o la calor, o bé en funció de l'esforç físic que es fa.

La segona fase consisteix en l'adaptació de la forma a la informació recollida en la primera fase de la presa de mides, tot adaptant-se a les mides i al patró d'estètica triat pel client. A vegades cal modificar la forma inicial i per fer-ho es fa servir cuir o suro verge, que s'enganxen a la forma de fusta i es van modelant mitjançant la falcilla (ganiveta corba) i la raspa, fins a aconseguir la forma desitjada. Es tracta d'una feina pràcticament d'escultura tècnica que requereix conèixer les formes a la perfecció. La construcció de la forma substituirà el peu en el decurs del procés de confecció de les sabates i permetrà a l'artesà confeccionar una autèntica peça de gran valor.

La forma s'adaptarà a les mides i al patró d'estètica triat pel client, i pot servir durant molts anys. Per aconseguir-ho, cal guardar-la en una sala que tingui la temperatura i la humitat adequades que facin que la fusta conservi la forma i l'elasticitat del primer dia. D'aquesta manera, quan el client demani a l'artesà sabater que li confeccioni unes sabates noves, aquest té a la seva disposició la forma per

confeccionar-les amb la garantia d'assolir l'èxit, tot i que és recomanable revisar el volum del peu en el cas que hagi passat molt temps.

La forma tan sols pot complir la seva funció de forma òptima, és a dir, tan sols pot produir unes sabates de bona qualitat, si s'elabora amb la millor fusta. La fusta caldrà que sigui resistent a les oscil·lacions del grau d'humitat i a les diferències de temperatura, així com a les altes pressions, als cops forts de martell i a la fixació de claus i puntes. Tot i que el roure i la noguera compleixen aquestes condicions, en resulten els més òptims i, per tant, rendibles, el faig comú i l'òstria.

La tercera fase consisteix en el disseny del model de la forma, és a dir, una vegada s'han preparat les formes, entra en joc l'art del modelista i es dibuixa el model desitjat d'una forma amb l'objectiu de tenir una visió fidel i exacta de les sabates escollides pel client, i en les tres dimensions reals, tenint en compte que a partir d'aquest dibuix se'n trauran els patrons.

La quarta fase consisteix a traslladar el disseny del model de la forma al paper, és a dir, es duu a terme el patronatge bàsic del model. Una vegada el model s'ha dissenyat en les tres dimensions, es tradueix, mitjançant el patronatge, a dues dimensions, i com a resultat s'obté el patró del model. De fet, la totalitat de les línies, els arcs i les decoracions que s'indiquen en les formes es traslladen amb tota precisió al patró bàsic, que passa a anomenar-se patró del model. Aquest patró es correspon completament

amb la mida del peu del client. A partir d'aquest patró del model en sorgeixen d'altres per a elements individuals de la pala.

Els mestres sabaters artesans coincideixen en el fet que, a partir d'una forma tridimensional, es pot elaborar un patró bàsic suficientment precís fent servir el llapis, un paper, una fulla afilada, una cinta mètrica i uns claus. El mateix procediment s'aplica al folre.

Les plantilles se situen sobre una cartolina que es retalla. S'hi marquen els punts d'unió, deixant-ho tot ben clarificat. Aquesta feina requereix molta tècnica i experiència per tal de saber el comportament de la pell a l'hora de muntar l'empenya sobre la forma.

A continuació, s'inicia la cinquena fase del procés d'elaboració de les sabates, que consisteix en el fet que els patrons individuals i el patró del model, degudament etiquetats amb el nom que identifica el client, s'envien al tallador.

El tallador talla les peces superiors de la pell sobre zinc o vidre, i també el folre. Cada pell i cada part d'una mateixa pell té un comportament diferent a l'hora de muntar-se el calçat, és a dir, les pells es donen més de determinades parts que d'altres i, en funció del sentit en què s'estiren, també es donen més o menys.

Aquesta fase que es basa en tallar les peces és fonamental, ja que les pells ben tallades donen com a resultat un bon calçat.

La sisena fase consisteix en l'elaboració de l'empenya. Mitjançant la màquina de cosir es cusen les peces que ha preparat el tallador i es conformen les empenyes conjuntament amb el folre. Les empenyes queden preparades per ser muntades sobre la forma.

Es tracta d'una fase molt important del procés perquè és l'enfranquidora la que avalua si el treball del modelista i del tallador estan ben realitzats i, si escau, els pot corregir. I, en definitiva, els cosits es veuen i defineixen les línies del model. Cada model presenta un ordre a l'hora de ser cosit.

I, finalment, es duu a terme la setena fase, que consisteix en el muntat del calçat que és la fase més laboriosa. L'artesà sabater clava la plantilla a la forma. Per fer-ho humiteja el cuir amb la finalitat d'adaptar totalment la plantilla a la base de la forma i, d'aquesta manera, poder rebaixar els contraforts, si escau.

A continuació, el sabater procedeix al tensat amb la finalitat de fixar els cantons de la pala a la plantilla. La vira es cus a la plantilla i a la pala mitjançant fil i agulla, sempre amb punts regulars. El primer reviró, és a dir, la peça necessària com a base per a la sola, es fixa amb tacs a la zona del taló. En l'espai buit que queda entre la vira i la sola, el sabater hi col·loca l'ànima per a estabilitzar la sabata, i la cobreix amb un tros de pell, i després emplena la resta de l'espai buit mitjançant conglomerat de suro.

L'empenya es munta sobre la plantilla, subjectada prèviament, mitjançant tres o quatre claus que es retiraran més tard, abans de treure la forma del calçat. El muntat de l'empenya se centra amb cinc claus. Es va estirant la pell i es va clavant a la plantilla amb moltes puntes, de forma que l'empenya amb contraforts quedi totalment ajustada a la forma.

En el cas de les sabates de sola simple, el proper pas consisteix a cosir la sola exterior a la vira. En el cas que el

calçat sigui de sola doble, es col·loca una entresola entre la vira i la sola exterior. El sabater fixa amb tacs un altre reviró a la part posterior de la sola, sobre el que es col·loca el taló. En aquest punt, la forma ja es pot retirar perquè ha complert la seva funció inicial. Després, el calçat s'embelleix, es neteja de dins i de fora, i se'n poleix la pell fins a aconseguir que brilli.

Abans, tot es cosia o bé es clavava i, actualment, es pot triar entre cosir o bé enganxar. De fet, existeixen diferents tipus de cosits segons el model i les prestacions desitjades. El fil dels cosits manuals el fa el sabater enrotllant i enganxant diversos brins de cànem amb una barreja de resina i cera verge que es fa ell mateix, i també fa servir un pèl de porc senglar a cada punta com si fossin agulles de cosir.

Ja s'ha dit anteriorment que cada model presenta variacions en el patronatge, a l'hora de fer les empenyes i també a l'hora de muntar el calçat.

Antigament, cadascuna d'aquestes fases de confecció de les sabates les duia a terme un artesà especialitzat, de manera que en la confecció del calçat artesà hi intervenien els artesans professionals següents: el mestre sabater, el modelista (disseny i patronatge), el tallador, l'enfranquidor i el sabater per dur a terme els acabats.

Les peces que conformen l'estructura d'una sabata de vira cosida amb sola simple es poden sintetitzar en les següents:

- el contrafort del taló (interior i exterior);
- la plantilla, que és la peça que té la forma de la sola, i cobreix, per la seva cara interior, la sola de la sabata;
- la vira, que és la tira de sola que els sabaters cusen per a reforçar el calçat, al voltant de la sabata, entre la sola i la pell;
- l'ànima, que és la peça de la sola que, col·locada entre la plantilla i la sola, omple i reforça l'enfranc de la sabata;
- el reviró és el tros de sola estret i en forma de U que serveix de base al taló de la sabata;
- la pell de la pala;
- el topall dur;
- el folre;
- el conglomerat de suro;
- la sola exterior.

Entre les eines més utilitzades pel sabater destaquen: el ganivet d'acer amb la part afilada una mica torta, que es fa servir per tallar les peces de la part inferior de la sabata, de

6 a 8 mm de gruix; l'alena, que és una eina que es compon d'un ferro amb una punxa molt fina i d'un mànec de fusta que serveix per a foradar, cosir i repuntar; el marcador de punts, una eina de metall amb dues dents arrodonides i una clivella central, que es fa servir per localitzar els punts sobre la vira; i el martell de sabater, que té un pes aproximat de 500 gr. També, òbviament, fa servir altres tipus d'estrís, com ara la cinta mètrica, la cera per polir i el raspall d'abrillantar, la falcilla i la raspa.

La situació actual i futura

El desenvolupament de la indústria va fer desaparèixer la xarxa de petits tallers artesans de confecció de calçat estesos per tota la ciutat de Barcelona i arreu del país. En conseqüència, entre l'any 1940 i l'any 1950, la fabricació industrial del calçat es va concentrar cap a la zona lleuantina de la península Ibèrica i, de mica en mica, es va deixar de produir calçat de forma artesana. En aquests moments, ja es començava a prioritzar el concepte de la producció en sèrie en detriment del concepte de l'elaboració artesana.

A mitjan l'any 1950, tan sols quedava una escola de calçat artesà a la ciutat de Barcelona que va perdurar fins a l'any 1957. En aquesta escola s'hi ensenyava a fer sabates, d'home i de dona, és a dir, s'explicava tot el procés d'elaboració del calçat, modelatge i patronatge. I, a principis de l'any 1990, el Gremi Artesà del Calçat de Barcelona va fer un intent d'impulsar una escola de calçat artesà, però, malauradament, va tenir una durada de quatre anys. Val a dir que, actualment, no existeix cap escola de calçat artesà regulada i, entre nosaltres, tan sols existeixen un parell de mestres artesans que ensenyen aquest ofici en un taller situat concretament al barri del Raval de Barcelona.

El futur de l'ofici de sabater és incert i no ofereix un escenari esperançador. Els pocs sabaters artesans que han sobreviscut s'han dedicat, bàsicament, al calçat ortopèdic.

Val a dir, però, que aquests artesans s'han trobat amb el fet positiu que l'avenç de la medicina i la cirurgia han motivat que actualment, d'una banda, no hi hagi tanta demanda de calçat ortopèdic, perquè, afortunadament, molts problemes derivats de malalties, com ara la poliomeilitis, han anat desapareixent a mesura que les vacunes les han vençut, i, d'altra banda, que problemes derivats de malformacions congènites actualment s'operen i se

solucionen quan l'individu és tan sols un nadó. Però les persones que encara no troben la solució amb la intervenció (a causa de la seva deformació dels peus, estat dels ossos, salut, etc.) o no es decideixen a fer l'operació, han de buscar el sabater artesà perquè confeccioni el calçat per poder caminar, ja que les empreses de confecció en sèrie no els hi poden fer.

I l'altre fet, de caràcter més negatiu, és que el calçat ortopèdic ja no el fa gairebé mai l'artesà sabater, perquè no li és rendible, ja que la indústria del calçat ortopèdic també s'ha estès moltíssim, sobretot a la zona del País Valencià, i fa servir materials prefabricats amb uns costos molt inferiors als artesanals i, òbviament, d'una qualitat molt inferior, però que, malgrat tot, provoca que, de mica en mica, el calçat ortopèdic artesà vagi desapareixent del mercat.

Malgrat tot, resta l'esperança que a poc a poc es torni a preuar l'artesania i el seu esforç, abans no desaparegui del tot, perquè s'ha d'entendre i s'ha de difondre que al mercat hi ha un espai per a valors com ara la qualitat, l'exclusivitat, l'autoria personal, entre altres, que hom podria dir que es tracta de valors que es troben sens dubte en l'art artesanal, i que la indústria en sèrie no ofereix de cap de les maneres.

No obstant, avui per avui aquests valors artesanals han evolucionat i es barregen amb valors d'última generació, com ara el disseny, la creativitat i, fins i tot, la tecnologia i, que, en tot cas, val la pena tenir present que en aquest nou escenari es poden generar esclatxes de vida que han de

poder permetre a l'artesania del calçat recuperar l'oxigen per viure, o millor dit per reviure. En aquesta pràctica s'ha de trobar i fer efectiva la lluita per a la seva recuperació.

A Catalunya hi ha 20 artesans amb el carnet artesà actualitzat repartits entre els oficis: sabater general, sabater de calçat ortopèdic i sabater de calçat a mida per a usos terapèutics, dels quals 9 es troben en possessió del diploma de mestre artesà. Aquests artesans es localitzen a les comarques de l'Alt Empordà, Barcelonès, Garraf, les Garrigues, Maresme, la Selva i Vallès Occidental.

Actualment es pot visitar el Museu del Calçat, situat a la plaça Sant Felip Neri de Barcelona.

Bibliografia

- David Griñó, Oficis que es perden. Editorial Millà.
- László Vass y Magda Molnár, Zapatos de caballero hechos a mano / Edición 1.999 Köneman
- Pilar Cintora, Historia del calzado /Ediciones Aguaviva, S.A. 1988
- Josep Maria Capdevila, Escrit de l'artesà
- <http://www.ca.wikipedia.org>
- <http://www.encyclopedia.cat>
- <http://www.cueronet.com>

Escloper

Oficis

Escloper

S'entén com a esclop el calçat de fusta, fet d'una sola peça, utilitzat per a caminar per llocs humits. Es defineix l'ofici d'esclopaire o escloper com el d'aquella persona que fa esclops, un calçat de fusta, fet d'una sola peça, utilitzat per a caminar per llocs humits, treballar l'hort, etc.

Escloper, un ofici per al record

Definició i classificació de l'ofici

El Diccionari de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) defineix l'ofici d'esclopaire o escloper com el d'aquella persona que fa esclops, i, el Gran Diccionari de la Llengua d'Enciclopèdia Catalana el defineix de la mateixa manera.

En l'àmbit de les classificacions estadístiques, on a Catalunya l'organisme responsable de la seva elaboració i gestió és l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), la Classificació catalana d'ocupacions de l'any 1994 recull l'ofici d'escloper en el grup primari Ebenistes i treballadors similars, codi 7920, i entre les feines d'aquesta categoria hi ha les de construir i reparar peces i articles de fusta (per exemple, matrius, plantilles, models, maquetes, bótes, pipes de fumar, esquis, esclops, raquetes i bastons).

La Classificació catalana d'activitats econòmiques, 1993, Revisió 1, ha recollit l'activitat econòmica derivada d'aquest ofici en la subclasse Fabricació de calçat, codi 19.300, però, a partir de l'1 de gener d'enguany, ha entrat en vigor la nova Classificació catalana d'activitats econòmiques 2009, que substitueix l'anterior, i que recull l'activitat econòmica derivada d'aquest ofici en la classe Fabricació de calçat, codi 1520.

Història i procedència de l'ofici

Foto 1

Cedida per Guiller Díaz del Río, esclops tradicionals de Galícia

Foto 2 i 3

Cedides per Albio Nascimento, esclops anomenats "cloques", pertanyents a l'Arxiu del museu d'Olhão, Portugal

Il·lustració de Josep Sendra Pino, alumne de l'escola d'Art i Disseny d'Amposta ESARDI

S'entén com a esclop el calçat de fusta, fet d'una sola peça, utilitzat per a caminar per llocs humits, treballar l'hort, etc. Segons Joan Coromines, l'origen de la paraula, probablement, prové d'un encreuament entre el mot llatí sculponeus amb el mot scloppus, esclafit o soroll sec, que va originar com a resultat el mot scloppos i que va evolucionar al català en la forma esclops.

Tot i així, l'origen del mot esclops és molt incert i remot. Es té constància que ja en l'època romana els esclaus vestien amb un calçat fet íntegrament de fusta, que podria ser un possible precedent dels esclops. Possiblement a causa d'aquests orígens, al llarg de la història s'ha considerat com el calçat característic de la gent humil, tal com ens ho refereix Joan Amades: «Els esclops no són pas considerats com a calçat de ben vestir.»

La fusta destinada a la producció d'aquest calçat ha de reunir unes certes característiques: lleugera, impermeable, resistent, compacta i preferiblement sense tanyes o nusos. Aquestes peculiaritats les reuneixen els pins més joves i drets i, per això, l'arbre més utilitzat i aprofitat per a la fabricació dels esclops ha estat el pi, tan roig com negre, encara que, excepcionalment, també s'han fet servir altres tipus de fusta com ara el vern, el bedoll i l'àlber o arbre blanc o pollancre, entre altres.

Els esclops, encara en els nostres temps, són un calçat tradicional als Països Baixos (en holandès s'anomenen klompen), a Suècia, a Bèlgica i al nord de França, on en francès s'anomenen sabots, i també del nord del Regne

Unit (País de Gal·les), on s'anomenen clogs. L'esclop anglès té una peça superior de cuir, a diferència dels altres que estan confeccionats amb una peça única de fusta.

Als Països Baixos els esclops de fusta es fan tots a màquina i ara principalment per als turistes. Els esclops holandesos en fan normalment de fusta de salze, una fusta de poca duresa i textura homogènia, o de bedoll, anomenats esclops blancs, que també és una fusta blanca i molt fàcil de treballar.

La fusta es talla a la mida necessària amb una serra de tall transversal, una aixxa (eina similar a una destal) i un ganivet de fuster; aleshores es buida amb una màquina especial que perfora l'interior de la fusta i s'acaba a mà amb uns cisells especials. Una vegada els peus s'acostumen a portar-los, és un calçat càlid i molt còmode, però no s'hi pot córrer. És un calçat ideal per treballar en lleteries, escorxadors i similars, on els terres són de pedra, durs, freds i, amb freqüència, humits.

Aquest calçat també és típic del nord d'Espanya (Galícia, Astúries), on s'anomenen madreñas, o a Cantàbria, on s'anomenen albarcas. En alguns d'aquests territoris l'esclop és habitual trobar-lo amb tres pics o tacons a la sola, dos davant i un enrere, destinat a elevar-lo una mica, o amb una petita corba a la sola copiada de la planta dels peus.

També és un calçat tradicional dels Països Catalans, on la seva fabricació ha tingut molta tradició a comarques com ara la Cerdanya (Girul, Éller, Olopte o Meranges), la Garrotxa (Olot, Argelaguer, Castellfollit de la Roca, Besalú), de caire familiar, i també n'hi va haver a Vic i a Berga, on s'utilitzava la fusta de pi, més calenta, però que va ser substituïda per la de pollancre, més lleugera. Els esclopers, en colla, plantaven els bancs de buidar als boscos durant el bon temps. Hi va haver també obradors mecànics, especialment a l'Alt Empordà (Figueres, Bellcaire).

A la Cerdanya l'elaboració dels esclops, cenyida fonamentalment als mesos d'hivern, constituïa una de les indústries rurals de transformació d'àmbit familiar més difoses del Pirineu, a causa, sobretot, de la gran utilitat que tenia aquest calçat en zones de clima humit. Un exemple n'és la zona de Meranges. Així ho constata l'eminent geògraf Pau Vila al seu llibre *La Cerdanya* (1926), on diu que: «No hi ha altre treball d'aquesta índole que uns quants esclopires a Meranges, els quals aprofiten la vaga forçosa de l'hivern i representen la supervivència d'una petita indústria local que tingué una certa importància.» Encara l'any 1947 es pot rastrejar una certa activitat de l'ofici de la mà d'Horace Chauvet, a *Traditions Populaires du Roussillon*: «Il reste en Cerdagne quelques rares fabricant de sabots.» on sabots és l'accepció francesa d'esclops. De totes les nissagues d'esclopers que van viure a la població de Meranges, un dels personatges més remarcables de l'ofici va ser el senyor Serni del Molí.

L'ofici d'escloper, que té de patró a Sant Marc, era, bàsicament, un treball que portaven a terme els homes.

Era una activitat que s'aprenia en el nucli familiar o amb gent propera i estava cenyida als mesos d'hivern, quan el rigorós clima paralitzava l'activitat humana.

Abans, el fabricant d'esclops calçava la major part dels habitants de la població i es solia guardar patrons en paper del peu dels seus clients, als que proporcionava un calçat còmode i durador. En l'extrem de la sola posava un reforç metàl·lic que feia que aquest no es desgastés amb el temps.

Els esclops avui dia encara es confeccionen amb les antigues eines i una vegada acabats s'apilen perquè la fusta curi. Després es guarneixen (o bé pintats o envernissats).

Definició de la tècnica, les eines, els materials i el procés

- El principal material: la fusta

La fusta utilitzada per a fabricar esclops ha de reunir unes certes característiques: lleugera, impermeable, resistent, compacta i preferiblement sense nusos. Aquestes peculiaritats les reuneixen entre altres fustes: el pi, roig i negre, el vern, el salze o saule, el bedoll, el faig, el castanyer, l'àlber o arbre blanc i el pollancre o la noguera, entre altres.

La fusta de pi roig de color groc vermellós, de duresa mitjana i textura heterogènia. La fusta de pi negre de color blanc, molt resinosa i de creixement ràpid. La fusta de pi és tendra i fàcil de treballar. La fusta de vern de color vermell, poc dura i de textura fina i homogènia, és una fusta inalterable a l'aigua i lleugera, però no ofereix un bon acabat. La fusta de salze de color blanc groguenc, de poca duresa i textura homogènia i fina, és lleugera i resistent. La fusta de bedoll de color blanquinós, blana i fàcil de treballar, de textura homogènia, compacta i de gra molt fi, resisteix la humitat i no és molt pesada. La fusta de faig de color clar, les tonalitats del qual van des del groguenc fins a un vermellós fosc, és densa i de duresa mitjana, és més pesada i s'esquerda amb facilitat, però té un molt bon acabat, fàcil de polir, admet el bany de color i imita el d'altres fustes nobles. La fusta de castanyer de color marronós, duradora, poc dura i resistent als efectes de l'aigua i de l'aire, és molt resistent i aguanta molt bé la humitat i el contacte amb els fems. La fusta d'àlber, de color blanquinós, és tova i lleugera, i té poca resistència i duració (molt lleugera i poc resistent). La fusta de noguera

de color gris marronós, de bon treballar, lleugerament dura, no s'esquerda i ofereix un acabat perfecte. També es pot treballar la fusta de boix groguenca, molt dura, densa i homogènia.

- Les eines

Els esclops avui dia encara es fabriquen amb antigues eines algunes de les quals poden tenir més d'un segle de vida. Totes les eines de l'escloper són especials i en algun cas no serveixen per a res més que la fabricació d'esclops. Cada operari tenia les seves pròpies eines. La perfecta combinació entre aquestes eines i la força i precisió de l'escloper donaran com a resultat peces úniques.

Les eines més preuades de l'escloper són un conjunt de culleres amb mànec, el botavant i la força física. A continuació farem un repàs a la totalitat d'aquestes eines.

El banc d'escloper, variant del banc de fuster, que és una taula sòlida de fusta molt resistent i pesant, generalment horitzontal, proveïda dels dispositius necessaris sobre la qual l'escloper efectua els seus treballs. Tots els esclopers tenien el seu banc i fins i tot era portàtil, amb una fulla tallant de mànec llarg enganxada per a treballar al bosc.

El xerrac de dues mans que és una eina que consisteix en una fulla d'acer d'una certa rigidesa però alhora amb una mica de flexibilitat, amb dents en un dels cantells, i dos agafadors o mànecs.

La triba de mosca d'escloper (barrina grossa) que és una eina que consisteix en una tija metàl·lica proveïda d'un mànec transversal i acabada en una punta recta o cònica en forma de cargol que la guia, i que serveix per a foradar.

Les culleres d'escloper (de diferents mides: gran, petita i mitjana), que són eines semblants a una barrina que tenen la punta en forma de paleta cònca de vores tallants, utilitzada pels esclopers per a buidar l'esclop. Les lloses, que són culleres grans.

La destal, que és una eina de tall formada per una fulla acerada proveïda d'un mànec de fusta, en angle recte, en el mateix pla de la fulla.

El coltell d'escloper, que és una eina consistent generalment en una fulla d'acer amb un mànec o dos, utilitzada per l'escloper sobre el banc de coltell d'escloper.

Els botavants d'escloper (de diferents mides: petita i gran), que són eines d'escloper que consisteixen en un petit tallant que serveix per a rebaixar la fusta de l'interior de l'esclop i fer-li la sola.

Les raspes d'escloper (de diferents mides: petita, mitjana i gran), que són eines semblants a les llimes de dents piramidals o còniques especialment sortints que serveixen per a rebaixar o allisar fusta, os, banya i altres cossos durs no metàl·lics.

Les espàtules, que són instruments en forma de pala

petita, prima, sovint flexible, utilitzades per a emplastrar, mesclar o estendre substàncies semilíquides.

La rasa, que és una eina utilitzada pels esclopers per a polir el buit dels esclops i que consisteix en una làmina de ferro, corbada i proveïda de tall, disposada a l'extrem d'un mànec de fusta.

L'aixol, que és una aixxa petita i corbada utilitzada pels fusters, esclopers i boters.

Finalment, i no menys important, la pauta per a mesurar la llargada i l'amplada de l'esclop.

- La tècnica i el procés

El primer que cal fer és tallar (talar) arran de terra l'arbre al bosc amb una destreal, una serra, un xerrac de dues mans o altres procediments. Antigament, eren els mateixos artesans els qui talaven els arbres al bosc, els serraven a la longitud de l'esclop, obrien el tronc amb l'aixol i allà mateix, al bosc, li donaven la primera forma. Tots els esclopers tenien el seu banc d'escloper portàtil amb una fulla tallant de mànec llarg enganxada per a treballar al bosc. Amb aquesta fulla tallant es podia fer palanca i tallar qualsevol tros de fusta que es poses a sota. El trossejament del tronc per a obtenir els esclops es pot fer de diferents maneres: si el tronc és prim i dona un sol esclop, s'anomena cànon; a vegades es fan talls de doble longitud del que s'extrauen dos esclops que al principi es poden treballar junts (puntera amb taló) i després separar-los.

L'esclop es treballa longitudinalment o paral·lelament a la veta de la fusta. Quan es tracta d'una peça per a home, els esclopers poden mesurar la longitud del tros de tronc rodó amb un pam més la distància entre les puntes del dit índex i del dit mitjà (cor) amb els dits ben oberts. Si la peça és per a una dona, al pam se li afegeix el dit gros (polze) fins el segon artell, és a dir, amb l'ungla del polze en contacte amb l'ungla que fa el pam i que està amb contacte amb la fusta.

Així es pot prendre la primera mesura que després s'afinarà més al treballar el bloc de fusta. Amb la destreal de mà s'escalabornarà el tronc rodó, és a dir, s'esbossa la primera forma traient del tronc les parts més externes i bastes. La destreal és una eina utilitzada en diferents oficis i segons la seva finalitat té diferents formes i mides. La utilitzada pels esclopers és la destreal d'escalabornar, que té la fulla molt rebaixa, però n'hi ha d'altres, com la destreal de pelador, que té la punta cuneïforme i és més petita, o la destreal de peu, que té tall a cada costat i és més grossa. En aquesta fase és important mirar-se bé el resultat des de tots els angles (de dalt a baix i del davant al darrere).

Amb l'aixol, l'aixxa petita i corbada utilitzada pels esclopers per a desgruixar o desbastar l'esclop, es donarà forma a l'empenya del peu (en castellà, empeine) i la boca de l'esclop, i s'afinarà el contorn. Aquesta eina és molt útil per a qualsevol treball en fusta, ja que és lleugera, versàtil i precisa. L'afilat del seu bisell en la part inferior farà que el treball sigui més precís i s'obtindrà un millor acabat. Aquesta fase es fa amb la peça subjectada sobre un piló (bloc de fusta dura).

Després d'aquests primers treballs de desbastat, l'escloper afina o arrasa l'esclop amb el coltell d'escloper, assegut sobre el banc de coltell d'escloper, adoptant, a vegades, una posició amb les cames obertes. Amb l'esclop subjectat o no entre dues falques, peces que, introduïdes en un espai del banc entre dues peces, eviten que una d'elles balli o els dóna estabilitat, i recolzant la peça contra el melic, l'escloper treballa la forma exterior fins a obtenir la forma definitiva. Entre el melic i l'esclop, subjecta amb un cinturó, l'escloper porta una sabatilla per sostenir l'esclop que està treballant i el tall del coltell contra el seu ventre, té una forma còncava per a subjectar millor la punta o taló de l'esclop. L'aixol ajuda a fer la forma exterior de l'esclop i el coltell l'allisa.

Una vegada aconseguida la forma exterior, es procedeix al buidatge de l'interior amb l'ajuda de la triba de mosca d'escloper i els botavants. Amb aquesta finalitat se subjecta l'esclop sobre un banc d'escloper que consisteix en un simple tronc en el que es fixen dos pivots o falques, tascons de fusta utilitzats per subjectar la peça, fixant-lo en un espai estret mitjançant una maça. Un cop subjectat l'esclop es procedeix al buidatge del seu interior, en primer lloc mitjançant la triba de mosca d'escloper que és una barrina grossa amb la punta recta o cònica que serveix per a foradar. El tall o vora tallant de l'eina ha d'estar ben esmolat, com una fulla d'afaitar, per la qual cosa s'ha d'afinar amb una llima molt fina. Amb la triba es fan forats d'un diàmetre d'uns 3 a 5 cm (el de major amplada de les ales), que es continuen obrint, tallant la fusta dels costats amb les seves vores afilades. En la part més exterior de la cavitat, en la boca i el taló, s'utilitza la gúbia d'escloper, una eina de fuster amb una fulla rectangular de ferro acerat tallant amb el tall en forma de mitja canya d'uns 3 cm i que es pica amb una maça de fusta. També s'utilitzen per a buidar l'esclop les culleres d'escloper de diferents mides (gran, mitjana i petita) que són eines amb la punta en forma de paleta còncava i tallant, i les lloses, que són culleres grans. És una eina que té gran utilitat en el buidatge de la peça.

A continuació s'utilitzen els botavants d'escloper (petit i gran) que són uns petits tallants que serveixen per a rebaixar la fusta de l'interior de l'esclop i, finalment, les rases per a polir (afinar) el buit (interior) dels esclops, i que consisteixen en una làmina de ferro, corbada i proveïda de tall, disposada a l'extrem d'un mànec de fusta.

Amb aquestes eines s'aconsegueix el buidatge total i acabat de l'interior de l'esclop. Per guiar-se, l'escloper

utilitza una pauta per mesurar la llargada i l'amplada de l'esclop, que pot consistir en un simple pal de fusta amb marques o mosses o divisions que marquen la longitud interior de l'esclop o exterior de la sabatilla que es calçarà en ell. Aquesta longitud es pren per l'interior i l'exterior de l'esclop. La mida és de 23,5 cm de l'extrem a la primera marca (corresponent a un calçat de número 34) i 5,6 cm des d'aquesta fins a l'última marca (corresponent a un calçat de número 43). De número a número hi ha uns 6 mm.

En l'acabat final es fan servir les llimes i les raspes d'escloper per tal d'afinar i polir la peça final i també es poden decorar fent servir eines especials per a gravar o dibuixar en la part superior de l'esclop.

En aquest punt l'esclop ja està a punt per ser fumat, probablement amb fum d'escorça de bedoll. També es poden envernissar o pintar, generalment, de negre.

Aquest és només un exemple del procés utilitzat per alguns esclopers, ja que cadascun té la seva manera de fer esclops, en la majoria de casos exactament igual que com els feien els antics artesans, i d'utilitzar les diferents eines per a les diferents tasques.

Un altre tipus d'esclops són els que només tenen la sola de fusta i una pala (empenya) de cuir o d'altres pells més fines per cobrir l'empenya del peu. En aquest calçat, a la vora superior de fusta porten un rebaix en què es fixa i clava la pala de cuir a la sola de fusta tallada. Per a aquesta tasca s'utilitzen claus de coure per unir les dues peces i es claven molt junts perquè la unió sigui impermeable. En aquest cas el procés d'elaboració de la sola de l'esclop està clarament diferenciat de l'elaboració de la pala feta en cuir.

Avui dia la majoria dels esclopers han perdut el seu ofici com a mitjà de subsistència amb la introducció de les màquines de fabricar esclops. Les màquines els fan més barats, més ràpid i amb més seguretat, però sense cap mena de sentiment ni delicadesa.

És una tasca àrdua que fa que la tradició es perdi amb facilitat. Els actuals artesans d'aquest ofici ja no tenen ajudant, atès que s'ha de treballar molt dur i només gaudir de la feina és l'única manera de fer-la bé. La fabricació d'esclop només té continuïtat a llocs com Astúries o Holanda. En aquest últim, els esclops tenen una gran acceptació i se'n fan de fusta de bedoll, molt tova, i es buiden a màquina, de manera que molts els han d'arreglar a mà els pocs artesans que queden.

Il·lustració de Josep Sendra Pino, alumne de l'escola d'Art i Disseny d'Amposta ESARDI

S'ha de rendir un petit homenatge a alguns personatges remarcables d'aquest ofici, en representació de tot un col·lectiu, per la seva important tasca artesana, com ara són en Serni del Molí, de la Vall de Meranges (Cerdanya); n'Agustí de Can Trinxeria, de Maçanet de la Selva (Selva); Mr. Edwards, de Cynwyl Elfeld (Gal·les); i, especialment, en Jordi Coll i González, de Can Borràs, a Taradell (Osona), mestre artesà i últim escloper de Catalunya.

En Jordi va néixer a Taradell l'any 1930. Aleshores a Catalunya hi havia molts tallers que fabricaven esclops, un calçat tradicional de fusta que preserva de la humitat els peus i que era utilitzat per pel·leters, tenyidors, peixaters i treballadors del camp.

Va començar a treballar en un taller d'escloper amb 13 anys. Va anar de pressa a aprendre aquest ofici i quan portava 2 anys ja era oficial, quan normalment es passaven 3 anys d'aprenentatge. Al seu poble, Taradell, dos tallers es disputaven el negoci. Ell va treballar a Can Toneu, on eren 5 persones i al cap de l'any feien molts esclops. Cada escloper podia fer diàriament 7 o 8 parells d'esclops.

L'any 1953, deu anys més tard, el taller va plegar quan la goma va irrompre amb força al mercat i els tallers d'esclopers van tancar davant d'aquesta competència. Aleshores va començar un periple pel sector tèxtil a la comarca d'Osona. Als anys 80, quan tenia 50 anys, es va trobar de nou a l'atur i la vida laboral el va portar a recuperar l'ofici que li havien ensenyat de petit. Cap dels seus companys no havia guardat les eines de treball

perquè ningú no comptava a tornar-les a utilitzar. Algunes de les culleres afilades que pegen al seu taller de Taradell tenen més d'un segle de vida i totes les va conservar del taller del seu amo, el senyor Garolera, ja mort, i al qual encara respecta.

La situació actual i futura

Avui dia fer un parell d'esclops són quatre hores de feina per a un artesà expert, i el seu preu és equivalent al d'unes botes de goma de mida estàndard que poden durar tota la vida. L'escloper de Taradell ara ja no tala els arbres al bosc, sinó que compra un pi sencer. La seva tècnica és fer allò que t'han ensenyat sense introduir cap canvi (tot sempre igual que sempre, és la garantia que anirà bé). D'un humil tronc de pi verd en sorgeix, al cap d'un temps, un magnífic esclop. La força i la precisió són les millors qualitats que hauria de tenir un bon artesà, a més de l'estima per la peça única.

Avui molts oficis artesans viuen sota l'amenaça inevitable de l'extinció. En una economia dominada per la producció en sèrie, la repetició del gest artesanal fins a la perfecció és un luxe. Però és també el que ha garantit la supervivència de moltes formes fins avui. L'augment del nivell de vida ha provocat un increment en la demanda de productes no homogeneïtzats que ha fet ressorgir antics oficis.

Els clients ocasionals d'aquest darrer mestre de l'esclop són algun esbart dansaire i particulars a qui inspiren curiositat. Els esbarts són, potser, els únics que en

compren per portar-los. Ell mateix és l'usuari d'esclops més fidel.

A part de les sabates de fusta en Jordi fa esclopets de segar, sàssoles, llauradors de fusta i picadors de la roba. L'esclopet de segar és una peça de fusta, semblant a un esclop petit, amb la qual els segadors es protegeixen la mà esquerra dels talls que es poden fer amb la falç; la sàssola és una cullera de fusta per treure l'aigua del fons d'una embarcació petita (per exemple una barca); i el picador és una pala per picar la roba en rentar-la. Ara res serveix per a allò que realment servia. Els esclops s'utilitzen per disfressar-se, els esclopets de segar per penjar-hi flors seques i els picadors de la roba per tallar la llonganissa.

Les sabates actuals ara s'aïllen de la humitat per la sola de goma o cuir. De l'element inicial, només se'n conserva la idea. L'artesà és avui un constructor de formes que es perden, un professional sense títol però amb escola, algú que fa un ofici al servei d'una morfologia concreta.

Aquesta vella ocupació tornarà a ser vigent gràcies al Museu de l'esclop, que vol i pretén ser un petit i merescut homenatge a tots els esclopers i, sobretot, a aquells que van procurar transformar una petita necessitat en art.

Amb sorpresa dels habitants de les grans ciutats, els pocs artesans que treballen el seu ofici subsisteixen. Tenen una

edat en què es fa molt difícil canviar de feina i han tendit cap a la pluriocupació, però sempre en tasques adquirides per mitjà d'una transmissió del coneixement.

Si bé la seva feina és testimonial, en paraules d'Ernest Lluch, economista, la nova indústria només arrela quan hi ha hagut artesans: "En l'origen de cada indústria moderna n'hi ha una de tradicional".

A Catalunya, i amb el diploma de Mestre Artesà, constava en Jordi Coll i González, de Taradell, de la comarca d'Osona, que ens va deixar el passat 9 d'abril.

Bibliografia

- Centre de terminologia (Termcat) - Cercaterm - <http://www.termcat.cat/>
- Clivillé, Adriana i Margenat, Mireia. "El final d'una tradició". Diari Avui. 16 de gener de 1994.
- Colomer, Víctor. "Jordi Coll, l'últim escloper". Diari de Sabadell, 7 de maig de 2002.
- Els esclopers de la vall de Meranges. Salvador Vigo (<http://www.geocities.com/caldegas/catala/escursiones/esclopers.htm>)
- Enciclopèdia Catalana <http://www.enciclopedia.cat/>
- Fets a mà, com abans. Les Centrals. L. Guiteras i J. Mas.
- "Jordi Coll: retrobar una passió". Suma Salut, 1 (revista de L'Aliança).
- Seymour, John. Elaboración de zuecos. Artes y oficios de ayer (Guía práctica de los oficios tradicionales). Folio (The National Trust). Barcelona, 1993.

Més enllà

El ceramista Joan Panisello invitat d'honor a la 9a Biennial de ceràmica de l'Amèrica Llatina

Des del Instituto de Ceramología Condorhuasi, de Buenos Aires, Argentina, l'estiu passat Joan Panisello va ser nomenat Invitat d'Honor a la 9a Biennial de Ceràmica de l'Amèrica Llatina, que es va celebrar a Cosquín, província de Córdoba, Argentina. Així doncs, del 5 al 9 de novembre, dates de la Biennial, el ceramista tortosí va assistir diàriament a totes les sessions de classe, conferències i pràctiques fetes al Palau de Congressos i Convencions de Cosquín.

A més, el dia 8 de novembre es va projectar un audiovisual sobre l'obra de Panisello davant d'uns 300 ceramistes, majoritàriament llatinoamericans. En acabar la conferència hi va haver un torn de preguntes i respostes, i seguidament també es va projectar el DVD que l'any passat va preparar el Ministerio de Cultura amb motiu de la exposició retrospectiva i itinerant que va fer recórrer l'obra de Joan Panisello al llarg de 7 mesos per diverses ciutats de Catalunya.

El ceramista tancava així un any 2008 ple de reconeixements: d'una banda la culminació de la itinerància de la seva exposició retrospectiva "Joan Panisello. Obra 1975-2006", i de l'altra, haver rebut el Diploma de Mestre Artesà de mans del Secretari General del DIUE, Enric Aloy, el passat mes de setembre.

El joier Juan Carlos Gutiérrez guanya el primer premi a la "Muestra iberoamericana de Artesanía" de Tenerife

El passat mes de novembre es va celebrar a Tenerife la setzena edició d'aquesta mostra d'artesanía llatinoamericana que va tenir com a país convidat especial l'Uruguai. L'obra titulada "Cota de malla" del joier català Juan Carlos Gutiérrez va guanyar el primer premi del concurs que es va celebrar en el marc d'aquesta mostra, que se celebra a Canàries des del 1989 i que enguany comptava amb més de 300 expositors. Hi eren representats tots els sectors artesans, tant d'Espanya, com de Portugal i de l'Amèrica Llatina. L'objectiu de la fira és refermar una via de comercialització de l'artesanía en el mercat nacional i internacional.

Foto 1
Fulard de llana de la cooperativa terrassenca Teixidors

Foto 2
L'estand a la seu de la UNESCO

Foto 3
L'artesana basca Nuna amb una de les seves peces de feltre

Artesans catalans i espanyols exposen a la seu de la UNESCO de París

Quatre artesans espanyols, guardonats amb un Premio Nacional de Artesanía, han participat a l'exposició "Patrimoni i creativitat a la Mediterrània" organitzada per Culture Sud, amb el suport de la Divisió d'Expressions Culturals i Indústries Creatives i el Sector de la Cultura de la UNESCO del 18 al 26 de febrer.

Fundesarte, que treballa per situar l'artesanía espanyola en l'estàndard de qualitat que li correspon, ha col·laborat en la realització d'aquesta exposició i ha impulsat la brillant representació espanyola dins del marc de la seva activitat internacional i de promoció.

El talent que reuneix aquests creadors s'expressa en el marc d'un patrimoni material i immaterial, aliant estètica i tècnica, unint l'antic amb el contemporani, permetent així als professionals d'ambdues vores nord i sud crear una sinergia associant organismes públics i privats, dissenyadors i artesans, a fi de desenvolupar el projecte.

Han presentat les seves obres:

- La cooperativa catalana tèxtil Teixidors, que compta amb el Premio Nacional de Artesanía 2008.
- El joier de Salamanca Luis Méndez, que va ser finalista del Premio Nacional de Artesanía 2007. Luis Méndez i els seus germans constitueixen la tercera generació de joiers que treballen la filigrana.
- Nuna, artesana tèxtil procedent del País Basc. És premi Producto del Premio Nacional de Artesanía 2007 i la seva obra es caracteritza per l'originalitat del treball realitzat amb feltre.
- El joier català Enric Majoral, Premio Nacional de Artesanía 2007. El 1973 es va establir a Formentera on va començar en l'art de la joieria de forma autodidacta.

Disseny + ceràmica = “Surtido de Revolución”

“Surtido” és una plataforma creada a Barcelona i ideada pels joves dissenyadors d'objectes de tot el país. Està pensada perquè tots els joves creadors puguem formar un grup sòlid on conèixer-nos millor entre nosaltres, tenir un lloc més on mostrar els nostres projectes personals i, a la vegada, poder generar projectes conjunts des de la pròpia plataforma. Tot és sempre més fàcil i divertit en grup que de forma individual. D'aquesta manera, “Surtido” pretén mostrar la nova generació de dissenyadors del moment. Et pot agradar o no, però és el que tenim.

Un dels principis de la nostra plataforma és que els projectes vagin més enllà del 3D, de la simple idea o el dibuix, i aconseguir materialitzar les idees en objectes reals. Bona prova d'això és un dels nostres últims projectes: un taller de ceràmica que hem anomenat “Surtido de Revolución”. A l'hora d'afrontar aquest workshop vam tenir molt present des del principi que volíem que els participants acabessin amb els seus projectes sota el braç, amb alguna cosa física, un prototip, un gerro en aquest cas. “Surtido de Revolución” és aleshores el resultat d'un workshop al taller de ceràmica de Xavi Mañosa (Apparatu), un dels participants de “Surtido”.

“La intenció era la d'un exercici creatiu i tècnic amb una clara vocació d'experimentar i innovar, més enllà d'un curs o una introducció al procés de la ceràmica. Cada participant havia de dissenyar un gerro de ceràmica amb un únic condicionant: que es pogués tornejar artesanalment. Un cop rebuts tots els dissenys, es van tornejar dues peces per cada participant, assegurant un recanvi en cas d'accident, i es va permetre també l'opció de crear una altra versió del disseny”, diu en Xavi. Un cop tots el gerros van estar tornejats, ens vam reunir al taller per acabar individualment les nostres peces. Vam ser 20 els estudis de “Surtido” interessats a formar part d'aquest taller, amb un resultat final d'uns 40 prototips, per compte d'aquests dissenyadors: Enblanc, La Mamba, Obj., Paco Caballer, Kiitos, Diego Ramos, Pedro Ochando, Com peix a l'aigua, Iván Expósito, Attua Aparicio, Gerard Moliné, Alberto Arza, Marina 68, Marc Ligos, Causas Externas, Cristina Toledo y Daniel Gantes, Danae Esparza, Pepa Pedrol, Guillem Ferran i Marc Morro.

Text de Marc Morro, dissenyador

Associa't

Neix l'ACAOC: Associació Catalana de l'Art i Ofici del Cuir

Amb molta il·lusió us presentem l'ACAOC, Associació Catalana de l'Art i Ofici del Cuir, una entitat que neix el 4 d'abril de 2008 com a grup de treball per a realitzar projectes en el món artesà i artístic del cuir a Catalunya, fruit de la voluntat d'un reduït nombre d'artesans i artesanes i amb l'empenta d'Artesania Catalunya.

L'ACAOC es va presentar oficialment a Mataró, el 17 d'octubre de 2008, a la 2a Trobada d'artesanía catalana Catalonia 08, a càrrec de la Sra. Ma Teresa Lladó, vocal de la nostra associació i membre del Jurat Acreditador de Carnet Artesà d'Artesania Catalunya.

Catalunya està lligada sentimentalment a la pell curtida i té dues ciutats amb una gran concentració industrial i amb una llarga tradició en l'adob de la pell: Igualada i Vic. Ambdues ciutats tenen un museu dedicat a la pell i en el cas d'Igualada també ensenyaments reglats d'Artesania en Cuir (Escola d'Art Gaspar Camps, centre universitari especialitzat en processos d'adoberia) i un centre d'investigació i recerca.

Això podria fer pensar que existeixen molts productors d'objectes de cuir al nostre país, amb els seus respectius gremis o associacions, però la realitat és que no hi ha cap entitat i/o gremi que aglutini els artesans professionals d'artesanía en cuir i entre el 60 i el 80% de la producció de

les adoberies catalanes es comercialitza fora de les nostres fronteres.

L'ACAOC es constitueix amb la voluntat de prendre consciència com a sector dins de l'artesanía d'objecte que es fa a Catalunya. Som conscients de les dificultats amb què es troben els petits productors d'objectes de cuir, siguin complements de vestir, mobiliari, calçat, peces úniques d'art, enquadernacions...

Ens trobem amb una situació econòmica força complicada per a comercialitzar artesanía. Tot i ser conscients de les nostres mancances, volem realitzar accions concretes per donar visibilitat davant la societat al treball artesà de la pell i el cuir:

1. Exposicions d'oficis tradicionals i de creacions contemporànies.
2. Jornades de debat sobre trets i problemàtiques comunes.
3. Workshops especialitzats per a professionals.
4. Punt d'informació per al sector.
5. Estudi de possibilitats de comercialització.
6. Col·laboració amb Artesania Catalunya en acreditació de carta d'artesà en oficis del cuir.

Mitjançant la nostra pàgina web www.acaoc.cat volem oferir un punt de trobada. Hi haurà diferents seccions: Informació dels artesans associats, bloc de notícies relacionades amb el sector del cuir, enllaços d'interès, entre d'altres.

Tenim la intenció de recuperar la tradició dels oficis artesans relacionats amb la pell i continuar-la, tot fent-la interactuar amb creadors innovadors i amb artistes que facin servir la pell com a mitjà d'expressió.

Com a associació volem dialogar amb les diferents administracions i entitats relacionades amb el món del cuir per plantejar iniciatives que permetin tirar endavant projectes empresarials de tallers d'artesanía del cuir.

Finalment volem felicitar a tots els membres de l'ACAOC i convidar tothom que estigui vinculat al món del cuir a Catalunya que es faci soci de la nostra associació: artesans professionals, afeccionats o jubilats, associacions, proveïdors o entitats.

www.acaoc.cat / info@acaoc.cat

Persona de contacte: Beatriu López, presidenta

Activitat cultural

H2O. Serigrafia

Aquesta exposició que es va poder visitar del 19 de novembre del 2008 al 25 de gener del 2009 a la seu d'Artesania Catalunya era una proposta de l'Escola d'Art i Disseny edRa de l'ajuntament de Rubí, que llençava reflexions sobre un tema tan transcendent com és la presència o absència de l'aigua a la societat contemporània, alhora que feia una tasca de difusió del treball artesanal experimental dels alumnes del cicle de serigrafia artística. La consigna era agafar l'aigua com a element d'inspiració, crear una peça de serigrafia i aplicarla sobre un objecte que potenciés el missatge; així vam trobar sèries de peces serigràfiques sobre ceràmica, vidre, paper, tèxtil, metacrilat, cuir... en forma de làmpades, avarques, vaixelles, ampolles, passamuntanyes, instal·lacions... que van ser integrades en l'espai dissenyat pels alumnes d'interiorisme de la mateixa escola edRa, que va organitzar un concurs intern per a l'ocasió. L'escenografia resultant contraposava una zona seca i una zona humida que acollien les diferents peces.

H2O es va inaugurar el 19 de novembre de 2008 amb la presència de Gemma Amat, Directora d'Artesania Catalunya, Gemma Boix, Directora dels Serveis Territorials del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa, Ana Mª Martínez, regidora d'educació i quarta tinent d'alcalde de Rubí, i Blanca Serrano, Directora de l'Escola Municipal d'Art i Disseny edRa de Rubí. Durant l'exposició es van programar a Artesania Catalunya una xerrada sobre la creació amb serigrafia i una demostració interactiva d'ofici.

Fotos 1, 2 i 3:
El muntatge de l'exposició "Fent camí per la molsa. Les figures del pessebre popular".

Fent camí per la molsa. Les figures del pessebre popular

En paraules dels comissaris de l'exposició, Isabel Banal i Josep Mañà, "Fent camí per la molsa. Les figures del pessebre popular" volia homenatjar el conjunt d'artesanes i d'artesans figuraires, gràcies a l'obra dels quals el pessebre pren vida, i també volia ser un element que enriquis i omplís de contingut l'acció de tots aquells que, convertits en artesans circumstancials, fan el pessebre. És a dir, volia deixar constància de com qualsevol de nosaltres, artesans o no, realitzem rituals molt arrelats a la nostra cultura i que es vehiculen a través d'oficis artesans.

L'exposició constava d'un recorregut amb la contextualització del pessebre i les seves figures a la història de la humanitat, una mostra de figures populars pròpies de la nostra cultura que ens explicaven el seu origen i significat en el pessebre, una instal·lació que narra els usos i significats dels elements paisatgístics del pessebre i un particular homenatge als artesans figuraires catalans.

Les activitats paral·leles de l'exposició van consistir en una conferència sobre la figura del "caganer", una taula rodona amb els figuraires catalans i una obra oberta col·lectiva que va consistir en omplir els aparadors d'Artesania Catalunya amb les fotografies dels pessebres de casa seva que el públic ens va fer arribar i a qui quedem molt agraïts.

Artesania Catalunya té intenció de publicar, amb l'ajut d'altres institucions, un llibre sobre les figures del pessebre popular.

Fotos 1, 2, 3 i 4:

Algunes de les peces que es van exposar a la sala del Pou d'Artesania Catalunya pertanyents a la IV Biennal de Ceràmica del Vendrell. Autoria: Rebecca Maeder i Petra Benndorf

IV Biennal de Ceràmica del Vendrell

La Biennal de Ceràmica del Vendrell va néixer l'octubre del 2001 de resultes d'un projecte llargament meditat, impulsat per la regidoria de Cultura de l'Ajuntament del Vendrell amb la col·laboració d'alguns artistes del Baix Penedès. Entre els objectius del projecte hi batejava la voluntat de refermar la tradició ceramista de la vila, obrir les portes als creadors catalans i d'arreu, i fer una aposta en ferm en pro de la ceràmica contemporània, que sap conjuminar la innovació i la qualitat amb el rigor tècnic i l'experiència que procura l'ofici.

Entre les obres seleccionades, el jurat va atorgar el primer premi de la IV Biennal de Ceràmica del Vendrell a *Acanthocoelenteron*, de Rebecca Maeder (Suïssa). *Memoire d'enfance*, de Rachèle Riviere (França) i *Coccon*, de Petra Benndorf (Alemanya) van rebre el segon i tercer premi, respectivament.

Del 4 de febrer al 8 de març es va poder veure a Artesania Catalunya una mostra de peces de les tres ceramistes premiades. L'exposició es va inaugurar el dia 5 de febrer amb la presència de la regidora de Cultura del Vendrell, Marta Tutusaus, la presidenta de la Comissió de Ceràmica del Vendrell, Camil·la Pérez, i la directora d'Artesania Catalunya, Gemma Amat.

Durant l'exposició va tenir lloc una interessant taula rodona sobre les 3R (reduir, reutilitzar, reciclar) vinculades a la ceràmica. Aquesta exposició ha posat de manifest l'èxit de la convocatòria i l'alt nivell de les peces que concuren, convertint la biennal en un referent internacional dins del món de la ceràmica de creació.

Foto 1 i 2:

Algunes de les peces exposades d'Esther Chacón realitzades amb la seva particular tècnica de nusos

“La vida del fil. Nusos”, d'Esther Chacón

Aquesta espectacular exposició es pot considerar com un exemple d'unitat del binomi art-artesania: art, per la potència expressiva de les peces, i artesania, pel procés artesà tan purista que utilitza Esther Chacón. Un material natural com el cànem i les seves mans. Això i temps és tot el que necessita per crear les impactants escultures que s'han pogut veure a Artesania Catalunya del 4 de febrer al 13 d'abril de 2009.

“La vida del Fil” va ser inaugurada el dia 4 de febrer de 2009 amb la presència d'Esther Chacón, artesana i autora de les peces, Gemma Amat, directora d'Artesania Catalunya i l'excel·lentíssim senyor Mariano Ugalde, cònsol general de Xile a Barcelona.

Emmarcats en l'exposició es van programar tres tallers de nusos on els assistents s'introduïen en el ric univers de la creació mitjançant aquesta tècnica, que dona satisfaccions molt immediates. En el “racó dels nusos” tots els visitants de l'exposició podien deixar el seu nus, col·laborant en la creació d'una obra col·lectiva.

“La vida del fil”, a més de les escultures de cànem, mostrava alguns dels seus “clons” fets en bronze per la mateixa autora, i que són tan idèntics que calia tocar-los per saber quin era quin. També vam poder gaudir d'una selecció de miniatures i joieria. En resum, l'univers creatiu d'una vida plasmat en més de 150 peces. Un univers també reflectit en el documental projectat amb entrevistes i exposicions que Esther Chacón ha fet arreu del món.

Foto:
L'exposició "Innovació i tradició. Artesania a Osona", al Museu de l'Art de la Pell de Vic

“Innovació i tradició. Artesania a Osona”. Els artesans de la comarca al Museu de l'Art de la Pell de Vic

El Museu de l'Art de la Pell va acollir del 28 de gener a l'1 de març l'exposició «Innovació i tradició. Artesania a Osona» organitzada pel mateix museu i l'associació d'artesans IntroArt, amb la col·laboració d'Artesania Catalunya i el Consell Comarcal d'Osona.

L'exposició presentava una selecció de peces d'artesans osonencs que treballen diferents materials i tècniques. Amb la mostra es volia recollir la gran riquesa i diversitat de productes de qualitat que s'elaboren a Osona, diferenciats pel valor afegit que els confereix el territori i la tradició que els ha inspirat.

L'exposició constava de dos àmbits: d'una banda s'exhibien les peces seleccionades per a formar part d'Empremtes d'Osona i d'Empremtes de Catalunya; i de l'altra, presentava una selecció de peces de gran format que recollien la innovació en diversos camps, tot mantenint alhora la techné i les bones pràctiques. En resum, l'essència del saber fer de l'ofici artesà.

A partir d'aquests objectes, doncs, es pretenia qüestionar la visió folklorista de l'artesanía, en tant que elaboració de productes concrets, molt vinculats a la tradició i destinats a la venda, per mostrar objectes innovadors, amb un pes important de la part conceptual, que en molts casos esborren les fronteres entre art i artesanía.

L'acte d'inauguració va ser molt concorregut per artesans i públic en general, i va comptar amb la presència de David Places, coordinador d'activitat cultural d'Artesania Catalunya, el conseller de Promoció Econòmica i Cooperació del Consell Comarcal d'Osona, Josep M.

Giravent, la presidenta de l'associació d'artesans IntroArt, Judith Camps, i el director del MAP, Emili Bayón, a més dels representants d'associacions d'artesans i altres institucions públiques.

Dins del marc de l'exposició es va celebrar també una taula rodona titulada “Artesania: una garantia per al comerç de qualitat”, adreçada principalment als comerciants i artesans de la comarca d'Osona. Gemma Amat, directora d'Artesania Catalunya, que va moderar-ne les ponències, va defensar que cal treballar per fer arribar els productes artesanals al comerç; en la mateixa línia anava encaminada la intervenció de Blai Puig, assessor d'interiorisme de la botiga Idees, un establiment capdavanter en la comercialització dels productes artesanals.

La taula també va comptar amb la participació de Josep Comas, director de l'Institut Municipal de Promoció Econòmica de Vic, que va assenyalar l'artesanía de qualitat com una manera de fer front a la crisi econòmica i d'incentivar el turisme; d'Emili Bayón, que va apuntar el taller de restauració i la botiga del museu com dues vies per incentivar l'artesanía, especialment l'artesanía en pell; i de Judith Camps, que va presentar l'associació Introart i els productes Empremtes d'Osona.

A banda dels ponents, a l'acte també hi van assistir la regidora de Turisme i el regidor de Comerç i Món Rural de l'Ajuntament de Vic, els representants de les associacions de comerciants de la ciutat i una representació de les associacions d'artesans i altres institucions de la comarca.

Conclusions de Catalunya, 2a Trobada d'Artesania Catalana, Mataró, octubre de 2008

La pallassa, que ens va sorprendre amb les seves clownclosures en finalitzar les jornades de treball, ja ens va advertir que el nostre problema era la visibilitat: com visibilitzar el sector del vidre, si aquest és transparent? Com ser un sector fort, si el vidre és tan fràgil?

El sector artesà ha de ser capaç de visibilitzar-se, primer de tot en el seu si: si no ens visibilitzem entre nosaltres, difícil ho tindrem a nivell social. Si no som capaços d'omplir unes jornades biennals (40 inscrits, d'un cens de 2.450 artesans i artesanes), poca força sembla que podem transmetre, perquè aquestes jornades són una oportunitat per conèixer-nos, per compartir bones pràctiques, per tornar al taller, a l'estudi, amb la confiança que som en un sector de futur, que la nostra tasca és necessària en un món global, massificat i desmaterialitzat.

Amb aquesta voluntat de ser punt de reunió, CATALONIA es va dissenyar dedicant el primer dia al sector del vidre, aportant respostes a les preguntes següents: què fan ells (o les bones pràctiques forànies)? Què fem nosaltres? I què volem fer? (Vet aquí el fil conductor de la primera jornada).

Alguns fets sectorials que es van constatar entre els assistents van ser:

- La dificultat de relacionar-se amb els arquitectes, la

voluntat de col·laborar, de conèixer-nos i de crear sinergies entre artesans.

- No oblidar la poesia i la creativitat, apostar per la comunicació.
- Entendre que la llavor de l'I+D és en l'artesania, i (de manera molt agosarada) que el futur de la indústria és l'artesania.
- La gent jove està treballant molt i bé, té l'Internet com a eina molt integrada.
- La gent valora molt l'artesania, però no sap on buscar-la i quan la troba, en queda decebuda.
- Cal dignificar les fires, i és el mateix sector qui ha de netejar la seva casa.
- Ens sobren idees i ens falten clients.
- Hem de compartir l'emoció del taller.
- Hem de ser professionals, ser creatius i viure del resultat de tot això.
- Hem de ser competents, crear xarxa i coneixement.
- Hem de modificar el nostre llenguatge i apropar-nos a la contemporaneïtat i als nous paradigmes constructius (arquitectura).
- Hem de fer una diagnosi de les necessitats dels sectors, veure les seves tendències i actuar sobre l'oferta formativa.

En la darrera taula es va visibilitzar com es pot actuar sumant: la Fundació del Vidre actua en el terreny de la formació i la investigació; l'ACAV aglutinant, representant i potenciant l'artesà; i l'A FAD, donant visibilitat a través de l'altaveu del FAD.

El segon dia, dedicat a reflexions globals que interessin a

totes les pràctiques artesanes, es va parlar de societat i tendències, de prestigi i d'activitats de referència.

Algunes de les idees que van sorgir van ser:

- L'objecte artesà que evoca i no es explícit.
- L'èxit està que el producte acabi a casa del client.
- És possible avui una botiga d'artesanía de molt alt nivell, i de molt alt preu: és un nínxol de mercat factible. Però no és l'únic: hi ha diferents nivells en els mercats.
- Tots els productes decoratius acaben sent funcionals.
- Cal dignificar les fires.
- L'artesanía es summament moderna, adaptable, i això és un gran avantatge enfront de la indústria que hem de saber aprofitar.
- Fer una producció industrial suficientment petita com per poder ser artesana.
- Tenir capacitat de reacció immediata respecte de les necessitats del client.
- Cal mirar al voltant, tant a la indústria com a l'artesanía, per aprendre constantment.
- L'objecte ens ocupa un espai i ens roba uns diners: si volem vendre, ens hem de fixar en la decisió de compra.
- Fer-ho bé.
- Crees, creus, creixes: les tres ces.
- Pensar i fer, estar amb les orelles dretes, molt a prop de l'usuari.

A la tarda del segon dia es va fer la roda d'associacions, on 10 associacions (FAAOC, AAOPE, ACAV, ACC, ACV, AFAD, AOTC, GARTEC, Inntegral i ACAOC) van presentar les seves trajectòries i la seva voluntat de futur. Es va veure molt clar que gràcies a la tasca aglutinadora de la FAAOC calí aprofundir en les sinergies que tot el sector crea: si ja hi ha una revista de qualitat, sumem-nos-hi; si ja s'organitzen premis i jornades amb un cert prestigi, donem-los suport i participem-hi...

El sector necessita d'activitats aglutinadores i de ser molt més participatiu, i al voltant d'això es va fer una reflexió sobre la falta d'implicació i d'inscrits en les Jornades. Potser des de les associacions cal aprofundir en la comunicació interna i en els nivells de compromís.

La FAAOC ha de treballar per aglutinar el sector. S'ha de lluitar per la qualitat en el treball artesà i això inclou qualitat en tot el procés: disseny, producció i comercialització. Marcar unes directrius a seguir per a qui les vulgui seguir. I transmetre un missatge de canvi, de modernització del sector, d'utilització de les noves tecnologies per mostrar el

que fem i com ho fem. Un valor afegit al nostre treball artesanal.

Finalment, Gemma Amat, directora d'Artesanía Catalunya, va fer un repàs de les accions fetes, les que estant en procés i les que cal iniciar, tot fent veure el dinamisme possible del sector i les seves possibilitats, però a la vegada la necessària implicació de tots els actors.

CATALONIA no ha arribat a la seva majoria d'edat, encara es pregunta per la seva funció i la seva identitat. Però son preguntes retòriques: és un organisme viu que està en ple creixement i que, de no existir, l'hauríem d'inventar. Tot sector productiu i creatiu que vulgui ser competent en el nostre món ha de créixer gràcies a la creació de xarxes de coneixement i cooperació.

*Jesús-Àngel Prieto i David Places,
coordinadors de Catalunya*

Quality Circle

El 21 i 22 de novembre de 2008 va tenir lloc a la seu d'Artesania Catalunya el 4at Quality Circle, organitzat per la United Display Organization (UDO, Organització Unida de Display). La UDO es va fundar el 1963 a Zuric com a cúpula de les associacions nacionals del Visual Marketing i Merchandising europees.

El "Cercle de Qualitat" es va fundar l'any 2005 arran del constant intercanvi d'experiències i opinions entre els professionals del sector que el constitueixen, que són representants de grans empreses dedicades al comerç. Un altre dels eixos prioritaris del "Cercle" és vetllar pels continguts formatius del sector, i en aquest sentit estan elaborant una important tasca d'assessorament a escoles i universitats d'Europa.

Artesania Catalunya va oferir als membres de la UDO una conferència en què va donar a conèixer l'artesania catalana, les seves vies de comercialització i els va fer una sèrie de recomanacions sobre com podien aportar valor afegit la incorporació de productes artesans en una botiga o cadena comercial, mitjançant els següents conceptes:

- Implicació de la cadena en el territori on s'implanta.
- Identitat geogràfica en els productes que expliquen el país.
- Producte local sostenible.
- Valor humà del producte: autoria.
- Qualitat, excel·lència.
- Sèries limitades.
- Acreditació del producte: denominació i procés d'elaboració...

Des d'Artesania Catalunya valorem molt positivament el fet que associacions internacionals vinculades al comerç com la UDO s'apropin i tinguin interès en allò que l'artesania els pot oferir, i esperem que accions com la del Quality Circle desemboquin en futures sinergies intersectorials que beneficiïn l'artesania augmentant la seva presència a les principals places comercials del món.

El pany i la clau

Aquesta exposició del serraller barceloní Jaume de Bargas va tenir lloc a la Biblioteca Pública Arús de Barcelona del 30 de setembre de 2008 al 28 de febrer de 2009, i ha estat la primera exposició que es fa a Catalunya sobre la història

del pany i la clau, esmenant d'aquesta manera el desconeixement que el gran públic té sobre elements tan quotidians i importants a la nostra societat.

Jaume de Bargas, Mestre Artesà Serraller, nét i fill de serrallers, ha reunit una magnífica col·lecció de panys i claus de diferents orígens geogràfics i temporals, que van des de l'antic Egipte a la Catalunya industrial. Ens narren la seva història, els seus usos, els materials i les estètiques variants al llarg de la història. El Gremi de Serrallers de Catalunya data del 1380, indicador de la importància d'aquest ofici dins de la història de l'artesania.

Si us interessa el tema i voleu ampliar informació, en Jaume de Bargas ha publicat l'únic web del país sobre la història del pany i la clau: <http://usuarios.lycos.es/candados>

Orfebres FAD s'integra a l'A FAD

L'A FAD, Artistes i Artesans del FAD, va néixer l'any 1973 i, tal i com posa de manifest la seva llarga trajectòria, ha tingut sempre la voluntat de lluitar per fomentar les bones pràctiques en els oficis d'art. Un eix vertebrador en la seva ideologia que ha estat també una constant en tota la història d'Orfebres FAD, una associació pertanyent al FAD, el Foment de l'Art i del Disseny, que ha representat un referent per a la joieria contemporània del nostre país.

És per tot això que, per l'arrel comuna que ambdues associacions comparteixen, han decidit inaugurar aquest any 2009 amb un camí conjunt, en pro d'uns mateixos objectius: el foment de les arts i de l'artesania, en cadascun dels seus vessants i manifestacions. Una unió que ha quedat emparada sota la nomenclatura d'A FAD. Una "A" d'Artista i d'Artesà, que no pretén res més que representar tot aquell qui ha fet de l'art el seu motor existencial. Una necessitat de manifestar-se, ja sigui per mitjà d'un bol de ceràmica, una pintura mural, un vitrall, un teixit o un anell. O el que és millor: una ceràmica vidriada, una joia de metall i ganxet o un teixit de paper pintat. Atès que estem en un moment en què les segmentacions i les parcel·lacions estan perdent sentit, nosaltres ens volem afegir al corrent imperant en l'art contemporani, en què cada disciplina es nodreix de la resta i cerca nous llenguatges i tècniques que suposen, més que una pèrdua d'identitat, un enriquiment per al propi artista.

La fusió entre les dues associacions, en definitiva, no ha estat plantejada com la pèrdua d'una d'elles, sinó ben al

contrari: com una suma d'esforços, d'iniciatives i de voluntats. D'aquesta manera, el "nou" A FAD espera que tothom segueixi gaudint de TALLERS OBERTS de Ciutat Vella, dels Premis ARTFAD, d'ARTMAR, la Biennal de la Mediterrània i d'ENJOIA'T, entre altres activitats que conformen la seva aportació personal al panorama artístic i artesà de Catalunya.

Taller BDN. Creació, producció i difusió de l'escultura

El 12 de desembre de 2008 es va inaugurar a Badalona el Taller BDN, gràcies a la labor conjunta de l'Associació Taller BDN, la regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Badalona i l'Entitat Autònoma de Difusió Cultural (EADC).

La seu del Taller BDN és un edifici de 650 m2 on s'ofereixen vuit espais individuals a molt baix cost a escultors que hagin presentat un projecte prèviament. Aquests espais compten amb eines i maquinària adequada per a realitzar escultures complexes, així com amb l'intercanvi de coneixement entre els escultors residents i permanents. L'oferta va dirigida a estudiants d'escultura perquè puguin tenir el seu taller i desenvolupar els seus projectes; a escultors professionals que circumstancialment necessitin més espai; i a artistes d'altres disciplines que puntualment vulguin fer obra escultòrica i necessitin una infraestructura adequada.

El Taller BDN també disposa d'una biblioteca específica d'escultura i té les portes obertes als crítics, galeristes, comissaris i col·leccionistes.

Els responsables del Taller BDN (www.tallerbdn.org) són els escultors Josep M. Camí i Gustavo Suñer, i l'historiador de l'art Jacinto Chicharro Santamera.

"Orígens" de Jordi Marcet i Rosa Vila-Abadal

El Museu de Lleida diocesà i comarcal va presentar l'exposició de ceràmica "Orígens", de Jordi Marcet i Rosa Vila-Abadal, organitzada amb la col·laboració de L'albergueria, centre de difusió cultural del Bisbat de Vic.

"Orígens" va mostrar una vintena de peces ceràmiques elaborades a quatre mans pels artistes i Mestres Artesans Jordi Marcet i Rosa Vila-Abadal. El punt de partida és el

llibre del Gènesi, el primer de l'Antic Testament. Aquest punt de partida és també un punt d'arribada per a una reflexió artística i social contemporània. L'exposició vol reflexionar sobre l'home, sobre la seva naturalesa humana i sobre la seva ànima sobrehumana.

A través de les seves creacions, els autors treballen conceptes com l'origen de la terra, de l'art i de l'home. "Orígens" proposa un recorregut de formes, amb la implicació del fang, el foc, l'aire i l'aigua.

També de colors, combinant el negre (la foscor) i el blanc (la llum), així com el vermell (la terra) i el blau (l'aigua). El discurs de l'exposició utilitza, a més, elements de la natura per expressar-se i la música com a llenguatge d'acompanyament. Tot plegat, vol transmetre una espiritualitat que ens remet als nostres orígens primigenis.

Aquesta exposició s'ha pogut visitar al Museu de Lleida diocesà i comarcal de l'11 de desembre de 2008 al 15 de febrer de 2009.

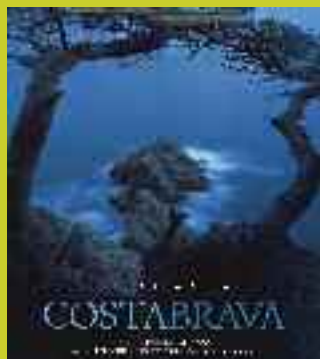

Difusió

Presentació del llibre El esmalte, al fuego sobre metales

El darrer 25 de novembre es va presentar a Artesania Catalunya el llibre *El esmalte, al fuego sobre metales* de la Mestra Artesana Núria López-Ribalta i Eva Pascual, un manual tècnic editat per Parramon pertanyent a la col·lecció “Artes y Oficios”.

L'acte, amb una presència nombrosa de públic, va tenir com a primer ponent Andreu Vilasís, Mestre Artesà, president de CIDAE i membre de la Reial Acadèmia de Belles Arts, que va presentar les autores del llibre. A continuació va parlar la directora d'Artesania Catalunya, Gemma Amat. Entre els assistents hi havia alguns dels col·laboradors del llibre, com ara Rafael Arroyo, Montserrat Mainar, i també molts alumnes esmaltadors interessats en aquesta publicació.

El Patronat de Turisme Costa Brava Girona i Lunweg Editores presenten el llibre Retrobar la Costa Brava

Amb motiu de la recent publicació del llibre *Retrobar la Costa Brava*, editat per Lunweg Editores per encàrrec del Patronat de Turisme Costa Brava Girona, es va fer un acte de presentació el darrer 17 de desembre a la seu d'Artesania Catalunya presidit pel secretari general del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa, Enric Aloy.

L'acte va comptar amb l'assistència d'Enric Vilert, president del Patronat de Turisme Costa Brava Girona, i Juan Carlos Luna, president de Lunweg SL, els periodistes Màrius Carol i Josep Playà, i el fotògraf Kim Castells. També hi va assistir Dolors Batallé, directora del Patronat de Turisme Costa Brava, acompanyada de la directora d'Artesania Catalunya, Gemma Amat.

Retrobar la Costa Brava és un llibre dedicat als atractius naturals i patrimonials de la Costa Brava que permet vehicular i difondre el centenari de la Costa Brava. Aquesta publicació, de 224 pàgines i 180 imatges, conté fotografies antigues dels fotògrafs Sebastià Jordi Vidal i Francesc Català-Roca, i fotografies actuals de Kim Castells, amb textos de Màrius Carol i Josep Playà.

Foto 1
 “La Caverna”, de Xavier Vega i Esther Luesma, premi ART-FAD d’Or

Foto 2
 Peça de ganxet de Gemma Pampalona que va obtenir una Menció

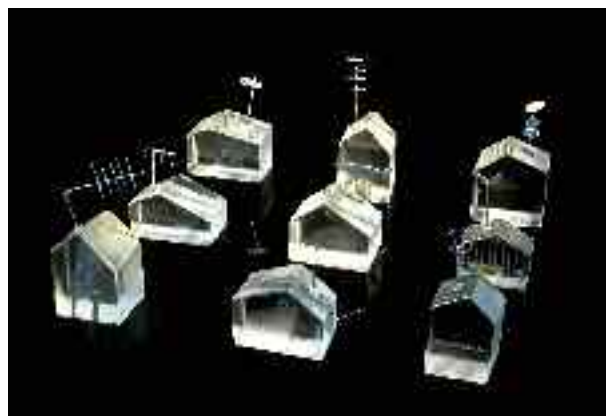
Luesma-Vega Premis ART-FAD d’Or en la IV edició certamen

Els guardonats es van donar a conèixer el darrer 25 de novembre, amb el següent resultat:

La guanyadora de l’ART-FAD d’Or ha estat l’obra “La Caverna”, de Xavier Vega i Esther Luesma, que es va desenvolupar arran d’una exposició sobre el mite de la caverna de Plató. Cada casa representa la cova moderna (són petites illes) i les imatges que es projecten en la paret de la cova són les imatges de televisió que passen per les antenes de les teulades. Cada casa i antena és única, perquè cadascú es deixa influir de manera subtilment diferent.

L’ART-FAD de Plata va ser per a “Santas Amas de Casa”, de Karol Bergeret, que a partir d’un suport com és una taula de planxar aconsegueix una descripció crítica i iconogràfica de la mestressa de casa tradicional.

D’altra banda, l’artesana joiera Gemma Pampalona va rebre una Menció en els premis ART-FAD. L’obra consta d’un quadre i un fermall inspirats en cucs de seda que es titulen “Un racó”. L’obra ha estat elaborada amb la seda fabricada per cucs de seda durant la primavera del 2007 i del 2008. El ganxet ha estat filat amb fil de metall i poliester. L’agulla imperdible que sosté el fermall és d’argent. També van obtenir una menció Hélène Genvrin, Albert Fargas i Enoc Armengol.

Noves obres cedides a la Biblioteca d'Artesania Catalunya

Creant somnis, 10 anys de La Roca Village. Editat per La Roca Village. Cedit per La Roca Village

Grup Un Nus, Editat pel Museu de Valls, Cossetània Edicions, 2008. Cedit per la Fundació Ciutat de Valls

El Vendrell IV Biennial de Ceràmica 2008, Editat per l'Ajuntament del Vendrell, Patronat Municipal de Serveis Culturals, 2008, cedit per l'Ajuntament del Vendrell

Rebeca Maeder, Editat per l'Ajuntament del Vendrell, Patronat Municipal de Serveis Culturals, 2008. Cedit per l'Ajuntament del Vendrell

Artesania en Marruecos, Kabbaj Abdelilah, 2006. Cedit per la Federació de Cambres d'Artesania del Marroc.

Santiago Rusiñol torna a Manlleu. Museu Industrial del Ter, editat i cedit per l'Ajuntament de Manlleu i Caixa Manlleu.

Manlleu, entorn, patrimoni i vida. Eumo Editorial, cedit per l'Ajuntament de Manlleu i el Museu Industrial del Ter, 2006

L'anguila i el seu espectacular viatge transoceànic. Edita el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis i el Museu Industrial del Ter, 2007

Comercialització

Net. Fira del sabó de Montgai

El passat dia 3 de maig es va celebrar al municipi de Montgai (La Noguera) la primera fira monogràfica d'artesanía dedicada al sabó i als elements vinculats al bany i a la higiene personal. Aquesta fira és la primera que ha estat organitzada directament per Artesania Catalunya, amb les col·laboracions dels Serveis Territorials del DIUE a Lleida i de la Diputació de Lleida, amb la finalitat de crear un model de fira que fos extrapolable a altres municipis que desitgessin crear la seva fira monogràfica d'artesanía, basant-se en els seus signes d'identitat o trets singulars.

Així, el signe d'identitat de Montgai el trobem en el Costumari Català, on s'explica que els morcaires de Montgai passaven a recollir les morques d'oli i les venien als saboners. Seguint el fil d'aquesta història, s'ha desenvolupat aquest model de fira, que a més de comptar amb una vintena d'expositors que van vendre els seus productes al públic visitant, va acollir demostracions d'elaboració artesanal del sabó, espectacles de bombolles i una exposició explicant la història del sabó a Montgai.

Barcelona Degusta

Artesania Catalunya ha participat per primera vegada en el saló Barcelona Degusta, fira adreçada al consumidor final, que es va celebrar al recinte firal de Montjuïc entre els dies 6 i 9 de març.

Objectes artesans de diferents manufactures, directament vinculats a la gastronomia i a la restauració, amb una oferta que comprenia diferents estris vinculats a la taula i a la cuina, com per exemple productes tèxtils, de vidre, de ceràmica i terrissa, i estris de fusta per a la cuina i per a aperitius, es van presentar a l'estand d'Artesania Catalunya, que va comptar amb la col·laboració d'Artesanies.cat per al seu desenvolupament. De la mateixa manera, es va presentar la col·lecció de productes resultants de l'execució del projecte Oficis Singulars.

La presència a Barcelona Degusta forma part de les actuacions de caràcter sectorial que Artesania Catalunya està desenvolupant en els darrers temps, amb la presència a fires de la importància de Construmat (amb l'artesanía vinculada a l'arquitectura) i Alimentaria (amb el mateix tipus de productes que a Degusta, però adreçada a professionals).

“Feria Internacional de Turismo” FITUR 09 (Madrid)

Entre els dies 28 de gener i 1 de febrer Artesania Catalunya va ser present a la fira de turisme FITUR, de Madrid, en l'estand de Turisme de Catalunya. En aquesta segona participació, es van presentar els productes resultants de l'aplicació del projecte Oficis Singulares a la Bisbal d'Empordà, coincidint amb els actes de celebració del centenari de la Costa Brava.

L'espai d'Artesania Catalunya constava de plafons explicatius i vitrines on es mostraven objectes contemporanis elaborats amb les tècniques de la ceràmica de la Bisbal i el mapa de localització de les poblacions on es troben la resta dels Oficis Singulares detectats fins ara.

Fires de Nadal

Durant els passats mesos de desembre i gener es van celebrar novament les fires de Nadal i Reis de la Sagrada Família i Gran Via, respectivament. Aquesta quarta edició, que ha comptat amb la col·laboració del districte de l'Eixample, Artesania Catalunya i ATAGVIA (Associació de Tallers Artesans de la Gran Via), ha disposat de 52 expositors a Gran Via i 13 a Sagrada Família, amb una imatge conjunta molt acurada, amb incorporació de nous estands, una senyalètica específica per al sector Artesania i activitats paral·leles com ara demostracions d'ofici.

En el curs d'aquestes quatre edicions celebrades s'han anat realitzant processos de selecció entre els artesans que s'han inscrit, mitjançant la convocatòria que s'envia a tots els artesans amb carnet d'artesà professional vigent. També s'han anat millorant els elements de presentació, imatge i qualitat de les propostes, amb la voluntat de definir un espai en què, amb molt rigor, la proposta de productes artesans s'està convertint en el punt de màxima atracció d'ambdues fires. També l'Associació de Ceramistes de Catalunya i el Gremi Artesà Tèxtil van presentar les seves propostes a l'avinguda del Portal de l'Àngel de Barcelona.

Hem de destacar que, tot i la conjuntura de crisi que vivim, els resultats de les vendes en totes aquestes manifestacions firals han estat finalment força positives, segons ens han manifestat diversos expositors, tot i que les expectatives inicials feien témer una davallada de les vendes en aquesta passada edició.

Fires d'Artesania 09

Artesania Catalunya ha editat un fullet que recull les 21 fires monogràfiques d'artesania que es fan arreu del territori, i que són les que reconeixem com a bona pràctica i que poden comptar amb el nostre assessorament, difusió i suport econòmic.

Destaquem especialment les primeres edicions de Net, Fira del Sabó de Montgai, i El Tupí, Fira de Ceràmica de Sant Julià de Vilatorrada la qual, a més, és la primera fira monogràfica que es desenvolupa a les terres de la Catalunya Central, i a la que esperem segueixin noves fires monogràfiques.

La projecció i millora de la qualitat de les fires d'artesania és un dels eixos principals de treball que s'està desenvolupant des de l'Àrea de Comercialització, vist el desprestigi que tenia aquest perfil de fires a causa del mal ús del concepte artesania, utilitzat en molts casos on l'artesania no era present o bé es tractava de revenda.

En aquest sentit, estem col·laborant en projectes d'altres fires monogràfiques que podrien fer-se efectives en aquest exercici o l'any vinent, com la d'objectes per a la gastronomia i restauració a Hostalric, els instruments musicals a Campredó, la forja a Alpens, la flor i l'art floral a Florejacs i la llana i llar al Pallars.

Saló Internacional de Turisme de Catalunya, SITC 09 (Barcelona)

El projecte Oficis Singlars va ser també present al Saló Internacional del Turisme celebrat a Barcelona entre el 16 i 19 d'abril al Recinte Montjuïc de Fira Barcelona. L'estand de Turisme de Catalunya al SITC va mostrar, a més dels resultats d'Oficis Singlars a la Bisbal, els obtinguts en l'aplicació del projecte a Sant Hilari Sacalm, i la fusta.

Sessions: Portfolio, fotografia i composició

Amb el títol "Portfolio. Fotografia i Composició de Documents", Artesania Catalunya presenta aquest curs l'objectiu del qual és dotar als assistents de coneixements que els permetin poder crear el seu propi book de presentació.

El curs planteja aprendre el funcionament bàsic de la càmera i dels programes de retoc d'imatge i composició, assolir coneixements bàsics d'il·luminació, de coneixements d'ordre i jerarquia en la compaginació i conèixer el llenguatge i els termes amb què treballen el fotògraf i el dissenyador gràfic.

La sessió itinerarà per tot Catalunya, un cop finalitzada la realitzada de Barcelona, en què han participat 16 artesans,

A l'altra pàgina

Foto 1:
Una de les Emprems locals de Cardona sorgides del concurs

amb un resultat molt satisfactori per part dels inscrits. Les següents destinacions són:

- Girona: 7, 8, 14 i 15 de maig
- Tarragona: 21, 22, 28 i 29 de maig
- Terres de l'Ebre: 4, 5 11 i 12 de juny
- Lleida: 18, 19, 25 i 26 de juny
- Catalunya Central: 17, 18, 24 i 25 de setembre

Concursos d'Empremtes a Cardona, Lloret de Mar i Constantí

Els concursos d'Empremtes locals que es realitzen en diferents municipis del territori es continuen sumant al projecte Emprems de Catalunya. Així, el passat mes de setembre es va realitzar el Jurat de Selecció de les propostes realitzades pels artesans de les comarques del Solsonès i del Bages per convertir-se en les Emprems de Cardona, i que seran comercialitzades a les instal·lacions de turisme de l'Ajuntament de Cardona, a més d'incorporar-se una representació de les peces seleccionades al catàleg d'Emprems de Catalunya.

Els guanyadors del concurs van ser Àngel Llobet, amb una cargolera-guardiola de plata, i Domènec Hernández, amb un penjoll de plata de la Torre de la Minyona. I van rebre menció 14 obres dels artesans Remei Vilamosa, Josep Barriandos, Ma Angela Gassó, Jaume Bonfill i Enriqueta

i vinculades a les seves icones, el primer de la xarxa CAT que la Direcció General de Turisme obrirà arreu del territori, i que s'inaugurarà pròximament.

Les artesanes guanyadores d'aquest concurs han estat Feli Plaza, amb peces de joieria, i Anna Albert, amb un mocador i un ventall, les dues inspirades en el raïm i la vinya.

Regals Institucionals

En la línia endegada amb els projectes Empremtes de Catalunya i Artesania per Encàrrec, Artesania Catalunya està promovent en els diferents Departaments de la Generalitat i altres Administracions públiques, entitats privades i empreses, la utilització de l'artesanía en els regals corporatius i institucionals.

En aquest sentit, en els mesos de gener a març s'han atès peticions i subministrat productes artesans del catàleg d'Empremtes o bé proposades en exclusiva, als següents organismes de la Generalitat:

- Gabinet de Protocol Departament Innovació, Universitats i Empresa
- Secretaria d'Afers Exteriors
- Departament Vicepresidència
- Institut Català de les Dones

I s'estan gestionant peticions del Departament d'Acció Cívica i Ciutadania, Turisme de Catalunya i Patronat de Turisme de la Costa Brava.

Les empreses artesanes que han proveït aquests regals institucionals han estat Vendrell i associats, i Núria Masas, i els tallers artesans que elaboren els dissenys de Puzzle Papers.

D'altra banda, Artesania Catalunya també ha elaborat una sèrie d'objectes com a regal institucional, utilitzant aquesta vegada les banderoles que editem per a totes les nostres actuacions (exposicions, fires, etc.), així com les d'altres organismes del Departament, que s'han reciclat per convertir-se en portadocuments, refermant d'aquesta manera la importància de l'artesanía en la sostenibilitat i el consum responsable. El disseny de la peça ha estat de l'artesana Pilar Sánchez, de l'empresa Sonríeteme, i la producció ha estat feta als tallers artesans del Centre d'Iniciatives per a la Reinserció, CIRE, del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya.

Mercadé, Montserrat Muñoz i Juan i Francisco Ruiz.

El dia 28 de novembre es va realitzar la selecció de les propostes rebudes per al concurs de realització d'empremtes de Constantí, i que es van presentar públicament en el marc de la Fira de la localitat, FiraGrossa del 29 de novembre.

Els guanyadors del concurs van ser els artesans Eduard Pey i Anna Ràfols, i van obtenir una menció especial les peces de Judit Tortajada i Anna Ràfols.

De la mateixa manera, entre els mesos d'octubre i gener s'ha realitzat el mateix procés al municipi de Lloret de Mar, en què s'han obtingut diferents propostes dels artesans convocats a aquest concurs de les comarques gironines. El passat dia 12 de febrer es va realitzar el Jurat de selecció per escollir les peces guanyadores, i es va decidir quines d'aquestes s'incorporaven també al catàleg de productes d'Empremtes de Catalunya.

Els guanyadors del concurs han estat els artesans Teresa Jordà, amb una col·lecció de punts de llibre, amb mencions especials per a Frank Carnerero i Pepi Búrdalo, amb una almorratxa de vidre, Jaume Pey, per uns punts de llibre de creus en forja i Anna Albert, amb uns clauers ibers.

Paralelament, s'han realitzat mostres a Teià, el Masnou i Alella de les peces guanyadores del concurs per formar part del catàleg de productes que es comercialitzaran al CAT de Teià, elaborades per artesans d'aquests municipis

Fires

Monogràfiques:

Artesania Catalunya té la voluntat de reordenar i prestigiar les fires d'artesanía que es fan al nostre país. Per aconseguir-ho, ofereix assessorament, difusió i suport econòmic a les fires monogràfiques que es realitzen en l'actualitat.

A més a més, s'està impulsant la creació de noves fires de caràcter monogràfic o temàtic, per tal de contribuir a una comercialització adequada dels productes artesans catalans i de millorar la imatge de la nostra artesanía a la societat.

1a Fira de Ceràmica de Sant Julià de Vilatorrada (Osona),
23 - 24 de maig*
Organitza: Aj. de Sant Julià de Vilatorrada
Tel. 93 812 21 79

Fira Tèxtil
Portal de l'Àngel (Barcelonès)**
Organitza: Gremi Artesà Tèxtil de Catalunya
Tel. i Fax 93 451 94 89

Festa del Silló.
Fira de Ceràmica
Verdú (Urgell), 6 - 7 de juny*
Ajuntament de Verdú
Tel. 973 34 70 07

Pinellart (Terra i Foc)
Pinell de Brai (Terra Alta),
13-14 de juny*
Aj. del Pinell de Brai
Tel. 977 42 62 31

Podeu consultar el calendari de fires al nostre web: www.artesania-catalunya.com

Agenda cultural

Montgai i el sabó, morcaires i barrellaires
Del 3 de maig al 28 de juny de 2009
(dissabtes i diumenges)
Ajuntament de Montgai.
Tel. 973 430 005
Plaça Prat de la Riba, 1, Montgai (Noguera)

CÀNTIRS BESTIALS
De l'11/01/2009 al 31/12/2010
Museu del Càntir
Pl. de l'Església, 9
Tel. 93 7972732
Argentona (Maresme)
www.museucantir.org

"LA BELLESA IDEAL. ANTONI SOLÀ (1780-1861). ESCULTOR A ROMA"
Del 30/04/2009 al 27/09/2009
Museu Frederic Marès
Pl. de Sant Iu, 5-6
Tel. 93 2563500
Barcelona (Barcelonès)
www.museumares.bcn.es

JOAQUIM MIR". NOTES, DIBUIXOS I GUAIXOS
Del 04/04/2009 al 28/06/2009
Galeria Art Dama
C. del Carne, 39
Tel. 977 690149
Calafell-platja (Baix Penedès)

ROCANROL PER MALES ARTS. EL MÓN SENSIBLE I AFINAT DE PASCAL COMELADE"
Del 29/04/2009 al 14/06/2009
Museu del Joguet de Catalunya
C. de Sant Pere, 1

Tel. 972 504585
Figueres (Alt Empordà)
www.mjc.cat

DE PICASSO A BARCELÓ. UN RECORREGUT PER LA PLÀSTICA ESPANYOLA DE LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XX. COL·LECCIÓ MANEL MAYORAL"
Del 13/03/2009 al 07/06/2009
Sala d'exposicions de Caixa Tarragona
C. d'Higini Anglès, 5
Tarragona (Tarragonès)
Fundació Caixa Tarragona, tel. 977 299360.
www.caixatarragona.es

EXPOSICIÓ DE JONATHAN DARMON. ESCULTURA
Del 17/04/2009 al 26/07/2009
Sala d'Art Arimany
Rambla Nova, 20
Tel. 977 237841
Tarragona (Tarragonès)
www.grup-escola.com

EL TALLER DE JOSEP BUSQUETS". ESCULTURA
Del 19/11/2008 al 31/12/2009
Taller Josep Busquets
Masia Reduan - Camí del Bosc, 11
Valls (Alt Camp)
Taller Josep Busquets, tel. 676 235891.

DESPULLA'T
Un diàleg entre el vestit i el cos.

Del 16 de desembre de 2008 fins finals de 2011.
Centre de Documentació i Museu Tèxtil
C/Salmerón, 25, Terrassa
Tel. 93 731 52 02
www.cdmt.es

Villa Nurbs
Ceràmica i Arquitectura
Del 19 de maig - 30 d'agost, 2009
Museu de ceràmica de Barcelona
Palau Reial de Pedralbes
Av. Diagonal, 686
08034 Barcelona
Tel. 93 256 34 65

RURART, permanència i transformació
Artesania de muntanya de Catalunya

Itineràncies:
RIPOLLÈS: Ripoll
28/05/09 - 28/06/09
Església de Sant Pere
Plaça Abat Oliba

PALLARS JUSSÀ: Tremp
05/08/09 - 13/09/09
Museu Comarcal de Ciències Naturals
Passeig del Vall, 13

PALLARS SOBIRÀ: Sort
16/09/09 - 30/10/09
Sala d'Exposicions de l'Arxiu Comarcal